

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 64 L

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i fagskoleloven
(institusjonsakkreditering for fagskoler mv.)

Innhold

1	Hovedinnhold i proposisjonen	5	8.2	Begrepet akkreditering	22
2	Bakgrunn for lovforslaget	7	8.2.1	Gjeldende rett	22
2.1	Innledning	7	8.2.2	Høringsforslaget	22
2.2	Høringen	8	8.2.3	Høringsinstansenes syn	22
			8.2.4	Departementets vurdering	22
			8.3	Søknadskarantene ved	
3	Institusjonsakkreditering	10		avvisning og avslag	22
3.1	Gjeldende rett	10	8.3.1	Gjeldende rett	22
3.2	Høringsforslaget	10	8.3.2	Høringsforslaget	22
3.3	Høringsinstansenes syn	10	8.3.3	Høringsinstansenes syn	23
3.4	Departementets vurdering	11	8.3.4	Departementets vurdering	23
			8.4	Systematisk kontroll med	
4	Unntak fra og tilpasninger			vilkårene for akkreditering	23
	til regler i fagskoleloven	13	8.4.1	Gjeldende rett	23
4.1	Gjeldende rett	13	8.4.2	Høringsforslaget	24
4.2	Høringsforslaget	13	8.4.3	Høringsinstansenes syn	24
4.3	Høringsinstansenes syn	13	8.4.4	Departementets vurdering	24
4.4	Departementets vurdering	14	8.5	Departementets myndighet til	
4.4.1	Innledning	14		å fastsette saksbehandlingsregler	
4.4.2	Unntak fra loven og			for NOKUTs virksomhet	24
	nødvendige tilpasninger	14	8.5.1	Gjeldende rett	24
4.4.3	Rammene for unntak	14	8.5.2	Høringsforslaget	24
4.4.4	Forsvarets behov for unntak		8.5.3	Høringsinstansenes syn	24
	og tilpasninger som eksempel	15	8.5.4	Departementets vurdering	24
			8.6	NOKUTs tilsyn	25
5	Dispensasjon fra kravet om		8.6.1	Gjeldende rett	25
	fullført og bestått videregående		8.6.2	Høringsforslaget	25
	opplæring for opptak til		8.6.3	Høringsinstansenes syn	25
	fagskoleutdanning	17	8.6.4	Departementets vurdering	25
5.1	Gjeldende rett	17	8.7	Pålegg om retting	26
5.2	Høringsforslaget	17	8.7.1	Gjeldende rett	26
5.3	Høringsinstansenes syn	17	8.7.2	Høringsforslaget	26
5.4	Departementets vurdering	17	8.7.3	Høringsinstansenes syn	26
			8.7.4	Departementets vurdering	26
6	Permisjon	19	8.8	Søknadskarantene etter	
6.1	Gjeldende rett	19		manglende retting	27
6.2	Høringsforslaget	19	8.8.1	Gjeldende rett	27
6.3	Høringsinstansenes syn	19	8.8.2	Høringsforslaget	27
6.4	Departementets vurdering	19	8.8.3	Høringsinstansenes syn	28
			8.8.4	Departementets vurdering	28
7	Retten til å varsle om kritikk-		8.9	Tilbaketrekking av	
	verdige forhold og forbud mot			akkreditering	30
	gjengjeldelse ved varsling	21	8.9.1	Gjeldende rett	30
7.1	Gjeldende rett	21	8.9.2	Høringsforslaget	30
7.2	Høringsforslaget	21	8.9.3	Høringsinstansenes syn	31
7.3	Høringsinstansenes syn	21	8.9.4	Departementets vurdering	31
7.4	Departementets vurdering	21	8.10	Søknadskarantene ved tilbake-	
				trekking av akkreditering	31
8	Akkreditering, NOKUTs		8.10.1	Gjeldende rett	31
	tilsyn og saksbehandlings-		8.10.2	Høringsforslaget	32
	regler	22	8.10.3	Høringsinstansenes syn	32
8.1	Innledning	22	8.10.4	Departementets vurdering	32

9	Andre endringer	33	9.6.1	Gjeldende rett	36
9.1	Innledning	33	9.6.2	Høringsforslaget	37
9.2	Studiepoeng	33	9.6.2.1	Fagskolenes behandling av personopplysninger	37
9.2.1	Gjeldende rett	33	9.6.2.2	Behandling av personopp- lysninger i det samordnede opptaket	37
9.2.2	Høringsforslaget	33	9.6.3	Høringsinstansenes syn	37
9.2.3	Høringsinstansenes syn	33	9.6.4	Departementets vurdering	37
9.2.4	Departementets vurdering	33	9.6.4.1	Fagskolenes behandling av personopplysninger	37
9.3	Vilkår for treårig fagskole- utdanning	34	9.6.4.2	Behandling av personopp- lysninger i det samordnede opptaket	38
9.3.1	Gjeldende rett	34	9.7	Skyldkrav ved overtredelses- gebyr	38
9.3.2	Høringsforslaget	34	9.7.1	Gjeldende rett	38
9.3.3	Høringsinstansenes syn	34	9.7.2	Departementets vurdering	39
9.3.4	Departementets vurdering	34	10	Økonomiske og administrative konsekvenser	40
9.4	Skikkethet og skikkethets- nemnd	35	11	Merknader til de enkelte bestemmelser	42
9.4.1	Gjeldende rett	35	Forslag til lov om endringer i fagskoleloven (institusjons- akkreditering for fagskoler mv.)	49	
9.4.2	Høringsforslaget	35			
9.4.3	Høringsinstansenes syn	35			
9.4.4	Departementets vurdering	35			
9.5	Falske dokumenter ved søknad om opptak og om godkjenning av utenlandsk utdanning	35			
9.5.1	Gjeldende rett	35			
9.5.2	Høringsforslaget	36			
9.5.3	Høringsinstansenes syn	36			
9.5.4	Departementets vurdering	36			
9.6	Behandling av person- opplysninger	36			

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 64 L

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i fagskoleloven (institusjonsakkreditering for fagskoler mv.)

*Tilråding fra Kunnskapsdepartementet 22. mars 2024,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Hovedinnhold i proposisjonen

Kunnskapsdepartementet legger med dette fram forslag til endringer i lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven).

Departementet foreslår å åpne opp for at fagskoler kan få institusjonsakkreditering. Departementet viser til punkt 3 i proposisjonen. Forslaget innebærer å åpne opp for at fagskoler kan søke om institusjonsakkreditering, og dermed gis fullmakt til å etablere fagskoleutdanninger. Nærmere vilkår og kriterier vil bli utredet og fastsatt i forskrift.

I punkt 4 foreslår departementet en hjemmel for å fastsette unntak fra, og tilpasninger til, fagskoleloven der tilbyderen av fagskoleutdanning kan begrunne behov for eventuelle unntak. Fagskoleloven § 40 gir hjemmel til å gi unntak fra loven og forskriftene til loven i forbindelse med tidsavgrensede organisatoriske eller pedagogiske forsøk. Departementet har gitt unntak for noen forsøksordninger, blant annet for Sjøforsvarets pilot for minedykkerutdanning. Departementet har erfart at det kan være mulig å tilby gode fagskoleutdanninger, selv om det er gitt unntak for

enkelte regler. Terskelen for å få unntak skal være høy.

Videre foreslår departementet i punkt 5 å ta inn en bestemmelse i fagskoleloven som åpner for at det i særskilte tilfeller kan fastsettes unntak i forskrift fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring for opptak til en fagskoleutdanning. Det er et vilkår at søkeren må ha de nødvendige faglige forutsetningene for den aktuelle utdanningen. En slik unntaksbestemmelse finnes allerede for opptak til høyere utdanning. Det er en snever regel, men viktig for de enkeltpersonene som blir omfattet.

I punkt 6 foreslår departementet å lovfeste at fagskolestudenter skal ha rett til permisjon fra utdanningen. Tilsvarende regel ble innført i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) i 2022. Permisjon skal innvilges ved tjenesteplikt, verv i studentpolitiske organer eller folkevalgte organer, og hvis det foreligger andre særlige grunner. Departementet foreslår også å gjøre bestemmelsen om permisjon ved fødsel og omsorg for barn

kjønnsnøytral, ved å bytte ut «far» med «barnets andre forelder».

Departementet foreslår i punkt 7 å innføre en regel som fastslår at studenter har rett til å varsle om kritikkverdige forhold ved fagskolen, og et forbud mot gjengjeldelse når studenter varsler. Dette gir studenter tilsvarende vern som arbeidstakere har etter arbeidsmiljøloven.

Punkt 8 omhandler regler om akkreditering og tilsyn. Departementet foreslår en tydeligere definisjon av begrepet akkreditering. Videre foreslår departementet å innføre en ny bestemmelse som omhandler tilsyn, å flytte flere regler fra forskrift til lov, tydeliggjøre gjeldende rett, og gjøre noen mindre endringer for å harmonisere reglene med den nye universitets- og høyskoleloven. Departementet foreslår å utvide NOKUTs adgang til å vedta søknadskarantene og tilbaketrekking av akkreditering ved tilsyn.

I punkt 9 foreslår departementet flere endringer i loven. Et av forslagene er å fastsette en egen paragraf i fagskoleloven om studiepoeng hvor innholdet fra dagens regler i loven og forskrift 11. juli 2019 nr. 1005 om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleforskriften) samles. Departementet viser til punkt 9.2. Forslaget er ikke ment å medføre en innholdsmessig endring i dagens regler, men har som formål å tydeliggjøre reglene og unngå dobbeltregulering. I punkt 9.3 foreslår departementet å tydeliggjøre hva departementet kan fastsette i forskrift om treårig fagskoleutdanning.

Departementet foreslår i punkt 9.4 å gjøre regelen om skikkethet tydeligere og foreslår der-

for noen mindre presiseringer som ikke er ment å endre det materielle innholdet i bestemmelsen. Departementet mener det er behov for å samle forskriftshjemlene om skikkethet i ett ledd for å gjøre loven mer ryddig og enkel å lese.

Departementet foreslår i punkt 9.5 å klargjøre hvilke regler som skal gjelde ved bruk av falske dokumenter ved søknad om generell godkjenning av utenlandsk utdanning og ved opptak. Dette er regler som kan få store konsekvenser for den det gjelder. Departementet foreslår også at den nasjonale klagenemnda skal behandle klager over vedtak om inndragning, annullering og karantenetid fra fagskolene, Samordna opptak og forvaltningsorganet som behandler godkjenning av utenlandsk utdanning.

I punkt 9.6 foreslår departementet å flytte den overordnede reguleringen for behandling av personopplysninger fra fagskoleforskriften til fagskoleloven og å beholde detaljregulering i forskriften. Dette vil ivareta personvernforordningens krav om klar og tydelig hjemmel, og samsvarer med tilsvarende bestemmelser i lov 8. mars 2024 nr. 9 om universiteter og høyskoler, heretter omtalt som den nye universitets- og høyskoleloven.

Til slutt foreslår departementet i punkt 9.7 å endre reglene for overtredelsesgebyr, ved å innføre et krav om alminnelig uaktsomhet for at foretak skal kunne bli ilagt et overtredelsesgebyr etter fagskoleloven. Dette gjøres for å harmonisere fagskolelovens bestemmelser med reglene om foretaksstraff i forvaltningsloven og ny praksis fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen.

2 Bakgrunn for lovforslaget

2.1 Innledning

Forslaget om institusjonsakkreditering er en del av regjeringens tillitsreform, der retten til å akkreditere nye fagskoleutdanninger flyttes fra NOKUT til den enkelte institusjonsakkrediterede fagskole. I NOU 2019: 12 *Lærekraftig utvikling – Livslang læring for omstilling og konkurranseevne* anbefalte Markussen-utvalget å gjøre det mulig for fagskoler å søke om selvakkrediteringsrett på alle fagområder, ved å etablere institusjonsakkreditering for fagskoler. Utvalget påpekte at et slikt tiltak vil bedre fagskolenes fleksibilitet og omstillingsdyktighet.

I tråd med Hurdalsplattformen ønsker regjeringen å legge til rette for at yrkesfag og praktiske utdanninger og ferdigheter skal få økt anerkjennelse, og gi fagskolene en viktigere rolle i arbeidet med livslang læring. Dette er en ambisjon som blant annet setter fart og retning på arbeidet med å videreutvikle Forsvarets fag- og funksjonsutdanning. Prop. 14 S (2020–2021) *Evne til forsvar – vilje til beredskap – Langtidsplan for forsvarssektoren* beskriver flere konkrete tiltak som kan bidra til slik utvikling. Sjøforsvaret har nylig hatt en pilot for minedykkerutdanning der de fikk midlertidig unntak fra enkelte regler i fagskoleloven etter forsøkshjemmelen i § 40 og akkreditering hos NOKUT. De positive erfaringene Sjøforsvaret gjorde seg i arbeidet med dette forsøket har ført til at Forsvaret ønsker å få flere av sine utdanninger akkreditert som fagskoleutdanninger, slik at personer med utdanning kan dokumentere sin erfaring og kompetanse fra Forsvaret i arbeidslivet ellers. For å fortsette arbeidet med å få sine utdanninger akkreditert, er Forsvaret avhengig av permanente unntak fra noen bestemmelser i fagskoleloven. Dette er fordi Forsvaret blant annet ikke fullt ut kan tilpasse sin organisasjon og virksomhet til alle krav som følger av fagskoleloven for å oppnå akkreditering av utdanninger.

For enkelte elever vil det være særlige forhold som gjør det umulig å fullføre og bestå videregående opplæring. Dette kan være varig sykdom,

funksjonsnedsettelse eller liknende. Ved opptak til universiteter og høyskoler er det i enkelte særlige tilfeller mulig å søke dispensasjon fra kravet om oppnådd generell studiekompetanse dersom søkeren ellers har de faglige forutsetningene for å være kvalifisert til studiet personen har søkt om opptak til. Formålet er å hindre åpenbar urimelig behandling av enkeltsøkere. Departementet ønsker i størst mulig grad å sikre like rettigheter for studenter som tar fagskoleutdanning og utdanning ved universiteter og høyskoler, og mener at det i slike særlige tilfeller også bør være mulig å søke dispensasjon fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring for opptak til fagskoleutdanning.

Departementet har etter NOU 2020: 3 *Ny lov om universiteter og høyskoler* foreslått enkelte endringer i reglene om læringsmiljø og studentenes rettigheter. I Prop. 111 L (2020–2021) *Endringer i universitets- og høyskoleloven, utdanningsstøtteleven, fagskoleloven og yrkeskvalifikasjonsloven mv. (samleproposisjon)* ble forbud mot gjengjeldelse ved varslings tatt inn i universitets- og høyskoleloven. I Prop. 74 L (2021–2022) *Endringer i opplæringsloven, universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven (endring av NOKUTs oppgaver, studentrettigheter mv.)* foreslo departementet en generell rett til permisjon fra studiet ved universiteter og høyskoler. Departementet foreslår tilsvarende endringer i fagskoleloven.

I Prop. 126 L (2022–2023) *Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven)* ble NOKUTs oppgaver og organets faglige uavhengighet innen høyere yrkesfaglig utdanning fastsatt i fagskoleloven. I tillegg er det flere regler i den nye universitets- og høyskoleloven som påvirker fagskoleloven.

Departementet har som følge av arbeidet med den nye universitets- og høyskoleloven og en gjennomgang av regler i fagskoleforskriften og fagskoleloven sett behov for enkelte endringer som innebærer å flytte regler fra fagskoleforskriften til fagskoleloven, og å tydeliggjøre regelverket på enkelte punkter.

2.2 Høringen

Kunnskapsdepartementet sendte 22. juni 2023 på høring et forslag til endringer i lov 8. juni 2018 nr. 28 om fagskoler (fagskoleloven) og forskrift 11. juli 2019 nr. 1005 om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleforskriften). Departementet følger opp høringen av forslag til endringer i fagskoleforskriften i en egen prosess.

Høringen hadde svarfrist 12. oktober 2023 og ble sendt til følgende høringsinstanser:

Departementene

Datatilsynet

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Folkehelseinstituttet

Forbrukerombudet

Forbrukerrådet

Helsedirektoratet

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Kriminalomsorgsdirektoratet

Likestillings- og diskrimineringsombudet

Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

Norges forskningsråd

Politidirektoratet

Rådet for offentlige fagskoler

Samisk videregående skole

Sjøfartsdirektoratet

Statens helsetilsyn

Statens lånekasse for utdanning

Statens råd for likestilling av funksjonshemmede

Statistisk sentralbyrå

Statsforvalterne

Studentsamskipnadene

Universitetene og høyskolene

Utdanningsdirektoratet

Riksrevisjonen

Sametinget

Fylkeskommunene

Fagskolene

Oslo kommune

Oslo kommune – Utdanningsetaten

Helseforetakene

Universitetssenteret på Svalbard

Abelia

Akademikerforbundet

Akademikerne

Arbeidsgiverforeningen Spekter

Association of Norwegian Students Abroad
Delta

Den norske Forleggerforening

Den Norske Jordmorforening

Den norske legeforening

Den norske tannlegeforening

Den norske veterinærforening

Dysleksi Norge

Econa

Fellesorganisasjonen

Fiskebåtredernes Forbund

Fleksibel utdanning Norge

Folkehøgskolerådet

Forskerforbundet

Hovedorganisasjonen Virke

Kompetansesenter for brukererfaring og tjeneste-
utvikling KBT

Landsorganisasjonen i Norge

Maskinentreprenørenes Forbund – MEF

Nasjonalt utvalg for fagskoleutdanning i helse- og
sosialfag

Naturviterne

Nettverk for private høyskoler

Norges Bonde- og Småbrukarlag

Norges Døveforbund

Norges Fiskarlag

Norges Handikapforbund

Norges Juristforbund

Norges Rederiforbund

Norges Sjøoffisersforbund

Norges tekniske vitenskapsakademi

Norsk barnebokinstitutt

Norsk Bibliotekforening

Norsk Ergoterapeutforbund

Norsk Fysioterapeutforbund

Norsk Kulturskoleråd

Norsk Lektorlag

Norsk presseforbund

Norsk psykologforening

Norsk senter for menneskerettigheter

Norsk tjenestemannslag

Norske Fag- og Friskolers Landsforbund

Organisasjon for norske fagskolestudenter

Parat

Samarbeidsrådet for yrkesopplæring

Samfunnsviterne

Samfunnsøkonomene

Samskipnadsrådet

SINTEF Teknologi og samfunn

Skolelederforbundet

Skolenes landsforbund

STAFO

Studieforbundet AOF Norge

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Unge funksjonshemmede

Unio
 Utdanningsforbundet
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

Departementet mottok 50 høringsinnspill. Disse høringsinstansene hadde merknader til forslagene:

Forsvarsdepartementet

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse
 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
 Kunsthøgskolen i Oslo
 Likestillings- og diskrimineringsombudet
 Nasjonalt Fagskoleråd
 Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen
 Universitetet i Sørøst-Norge

Nordland fylkeskommune
 Troms og Finnmark fylkeskommune
 Trøndelag fylkeskommune
 Viken fylkeskommune

AOF Vestlandet-Agder
 Fagskolen AOF Norge
 Fagskolen Diakonova
 Fagskolen Innlandet
 Fagskolen i Nord
 Fagskolen i Vestfold og Telemark
 Fagskolen i Viken
 Fagskolen Kristiania
 Fagskolen Møre og Romsdal
 Fagskolen Oslo
 Fagskolen Rogaland
 Fagskolen Vestland

Norsk fagskole for lokomotivførere

Abelia og Forum for Fagskoler
 Arbeidsgiverforeningen Spekter
 Fagforbundet
 Fleksibel utdanning Norge
 Forbundet for Ledelse og Teknikk
 Helse Sør-Øst RHF
 Helse Vest RHF
 HØY – Interesseorganisasjonen for offentlige fagskoler
 Industri Energi
 Kompetanseforbundet
 Landsorganisasjonen i Norge
 Norsk Sykepleierforbund
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Norske Fag- og Friskolers Landsforbund
 Organisasjon for Norske Fagskolestudenter
 Unio
 Virke
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

Følgende instanser hadde ingen merknader til forslagene:

Samferdselsdepartementet

Sjøfartsdirektoratet

Helse Midt-Norge RHF

Aktivitørforbundet
 Samskipnadsrådet
 Tannhelsesekretærenes Forbund

3 Institusjonsakkreditering

3.1 Gjeldende rett

Akkreditering av fagskoler og fagskoleutdanning er regulert i fagskoleloven § 5. Bestemmelsen fastslår at NOKUT har ansvaret for akkreditering av høyere yrkesfaglig utdanning. Alle institusjoner som har en akkreditert fagskoleutdanning, kan kalle seg fagskole. Akkreditering er en godkjenning som bygger på en faglig vurdering av om en fagskole eller en fagskoleutdanning oppfyller vilkår gitt av departementet og NOKUT. Akkreditering er et vilkår for å kunne tilby fagskoleutdanning. Akkreditert fagskoleutdanning skal være i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR).

I dag kan fagskoler søke NOKUT om akkreditering av fagskoleutdanninger og fagområder. Fagskolene som har fagområdeakkreditering, har fått fullmakt til selv å akkreditere fagskoleutdanninger innenfor et definert fagområde. Dette gir en større autonomi til fagskolene, og gjør det enklere og mer fleksibelt å opprette etterspurte fagskoleutdanninger.

NOKUT fører tilsyn med akkreditering av fagskoleutdanning, fagområde og fagskolenes kvalitetsarbeid. Fagskoleforskriften gir regler om akkreditering og kvalitetssikring. Forskriften fastsetter vilkårene for akkreditering av fagområder, og saksbehandlingsregler for tilsyn med kvaliteten i akkrediterte fagområder. NOKUTs forskrift 23. april 2020 nr. 853 om akkreditering av og tilsyn med høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoletilsynsforskriften) fastsetter nærmere krav til et akkreditert fagområde.

3.2 Høringsforslaget

Departementet foreslo i høringen å åpne for at fagskoler kan søke NOKUT om institusjonsakkreditering, og med det få fullmakt til å etablere, endre og legge ned fagskoleutdanninger. Forslaget er en del av regjeringens tillitsreform, der retten til å akkreditere nye fagskoleutdanninger flyttes fra NOKUT til den enkelte institusjonsakkrediterte fagskole.

Videre foreslo departementet i høringen å innføre en hjemmel for departementet til å fastsette nærmere vilkår for institusjonsakkreditering i forskrift og for NOKUT til å fastsette utfyllende bestemmelser. Departementet ba høringsinstansene om innspill til vilkår som skal fastsettes i fagskoleforskriften.

3.3 Høringsinstansenes syn

Det er totalt 44 høringsinstanser som støtter forslaget, og ingen er imot.

Arbeidsgiverforeningen Spekter påpeker at hovedmotivasjonen for å innføre institusjonsakkreditering må være å få etablert studietilbud raskere, og ikke å frigjøre ressurser hos NOKUT. De mener videre at de frigjorte ressursene bør brukes til tilsyn av fagskoler.

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse mener det er viktig at det ikke settes for lave krav til å få institusjonsakkreditering for å oppnå gevinster på kort sikt.

Nasjonalt Fagskoleråd, HØY – Interesseorganisasjonen for offentlige fagskoler, Fleksibel Utdanning, Fagskolen Oslo og Fagskolen Kristiania er blant høringsinstansene som trekker fram at det er viktig å beholde mangfoldet av små og store fagskoler i sektoren, og at det derfor ikke må bli en nødvendig forutsetning å ha institusjonsakkreditering for å lykkes som fagskole.

Kompetanseforbundet mener institusjonsakkreditering vil gi større forutsigbarhet og mulighet til å planlegge og være innovative på viktige fagområder.

Næringslivets Hovedorganisasjon påpeker at dette er et tiltak som er nødvendig og aktuelt som følge av at grønn og digital omstilling fører til endringer i kompetansebehov.

Det er også kommet høringsinnspill med merknader om økonomiske konsekvenser av forslaget. Flere høringsinstanser påpeker at den enkelte fagskole vil få betydelig større kostnader tilknyttet akkrediteringsprosessen de må gjennomføre selv, etter at de har fått en institusjonsakkreditering. Det er også flere som tar til orde

for at forslaget om institusjonsakkreditering må gi utslag i økte budsjettammer for fagskolene, og at NOKUT må ha mer midler i en overgangsperiode med innføring og etablering av institusjonsakkreditering. Flere høringsinstanser er videre opptatt av at et potensielt mindre søknadspress på NOKUT må føre til at NOKUT kan bruke frigjorte midler på tilsynsaktivitet og at de ikke mister midler.

Fagskolen Innlandet, Fagskolen i Nord og Organisasjonen for Norske Fagskolestudenter påpeker at akkreditering av institusjoner ikke inngår i beskrivelsen av NOKUTs oppgaver i fagskoleloven § 4 b, og forutsetter følgelig at denne endres dersom det innføres en mulighet for institusjonsakkreditering innen høyere yrkesfaglig utdanning.

3.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår å følge opp forslaget fra høringen om å åpne opp for at fagskoler skal kunne søke NOKUT om å bli institusjonsakkreditert. Se forslag til § 5 nytt tredje og sjette ledd bokstav c.

Departementet mener at en institusjonsakkreditering kan gi fagskolene mulighet til raskere å opprette fagskoleutdanninger i takt med arbeidslivets behov, og at det dermed vil bli bedre samsvar mellom tilbud og etterspørsel av relevant og fleksibel utdanning. Institusjonsakkreditering anses som det naturlige neste steget for en sektor i sterk vekst, med flere godt etablerte fagskoler. Institusjonsakkreditering er særlig aktuelt for de fagskolene som i dag har kommet lengst i å etablere systemer for kvalitetskontroll gjennom én eller flere fagområdeakkrediteringer.

Av totalt 60 fagskoler har 12 i dag fagområdeakkrediteringer. Til sammen har disse 12 fagskolene 22 fagområdeakkrediteringer, de fleste innen helse- og oppvekstfag og tekniske fag. Til sammenlikning var kun 2 fagområder akkreditert i 2017.

Nå har flere fagskoler enn tidligere fått erfaring med å akkreditere egne utdanninger på grunnlag av fagområdeakkreditering. Departementet mener derfor at det er naturlig å åpne opp for at fagskoler kan søke om å få fullmakt til å opprette og endre egne fagskoleutdanninger innenfor alle fagområder. Flere fagskoler etterspør dette for å få økt fleksibilitet i akkrediteringen av utdanninger.

Departementet mener at institusjonsakkreditering er et godt supplement til de eksisterende

akkrediteringsmulighetene for fagskoler. Høyere yrkesfaglig utdanning har et vidt spenn av fagskoler og utdanninger i både størrelse og ambisjoner. For å bevare mangfoldet, mener departementet at det er behov for å beholde ordningene for akkreditering av fagskoleutdanninger og fagområder. Dette har også støtte blant høringsinstansene.

Departementet følger ikke opp forslaget i høringen om å ta inn i loven at fagskoler med institusjonsakkreditering kan legge ned egne utdanninger da dette ikke følger av den fullmakten fagskolen får ved institusjonsakkreditering. Loven innebærer ingen begrensninger på adgangen til å legge ned utdanninger, så dette kan fagskoler gjøre uavhengig av hvilken type akkreditering og fullmakt de har. Departementet foreslår derfor også å endre tilsvarende formulering i fagskoleloven § 5 om institusjoner som får akkreditering for fagområde, slik at det framgår av loven at fullmakt gjelder å opprette og endre utdanninger.

Det vil være nødvendig å stille særskilte vilkår for at en fagskole kan bli institusjonsakkreditert. Departementet mener at nærmere vilkår for å få en institusjonsakkreditering bør fastsettes i forskrift, på samme måte som øvrige akkrediteringsordninger for høyere yrkesfaglig utdanning.

Departementet har gitt NOKUT i oppdrag å utrede og utforme forslag til vilkår for institusjonsakkreditering, som deretter vil bli sendt på alminnelig høring. Mer enn 20 høringsinstanser kom med konkrete innspill til vilkår for institusjonsakkreditering. Disse innspillene kan NOKUT bruke i sin utredning.

Flere høringsinstanser hadde merknader om de økonomiske konsekvensene av forslaget om å gi fagskoler adgang til institusjonsakkreditering. Departementet adresserer dette i punkt 10.

Departementet mener at det ved utformingen av krav til institusjonsakkreditering er relevant å se hen til de eksisterende kravene for å få akkreditert fagskoleutdanninger og fagområder, i tillegg til kravene til institusjonsakkreditering i høyere utdanning. Det vil blant annet være naturlig å vurdere om fagskolen har et godkjent kvalitetsarbeid, hvilke krav som skal stilles til fagskolens virksomhet og organisasjon, samt vurdere å stille krav om at fagskolen har akkrediterte fagområder fra før, ettersom den da har erfaring med å akkreditere egne fagskoleutdanninger.

Departementet ønsker også å følge opp forslaget fra høringen om å gi NOKUT ansvaret for å føre tilsyn med at fagskoler oppfyller vilkårene for institusjonsakkreditering. Forslaget til ny § 5 a

første ledd omfatter samtlige typer akkreditering som fagskolene kan ha, inkludert institusjonsakkreditering.

Den nye universitets- og høyskoleloven § 17-4 gjør endringer i fagskoleloven ved å innføre ny § 4 b om NOKUTs myndighet, formål og faglig uavhengige oppgaver. I tredje ledd er det listet opp hvilke oppgaver NOKUT skal være faglig uavhengig i. Akkreditering av institusjoner vil på samme måte som akkreditering av fagområder og utdanningstilbud være en oppgave NOKUT er uavhengig i, og der NOKUT har tilsynsmyndighet. Oppgaven må derfor listes opp i fagskoleloven § 4 b.

Departementet foreslår å åpne for at fagskoler skal kunne søke NOKUT om å bli institusjons-

akkreditert og med det få fullmakt til å opprette og endre fagskoleutdanninger på alle fagområder. Departementet foreslår å innføre hjemmel for departementet til å fastsette nærmere vilkår for institusjonsakkreditering i forskrift. Videre foreslår departementet å presisere i fagskoleloven § 4 b at akkreditering av institusjoner og tilsyn med akkrediterte institusjoner er en del av NOKUTs uavhengige oppgaver. Til slutt foreslår departementet å presisere at NOKUT skal føre tilsyn med at fagskoler med institusjonsakkreditering oppfylder vilkårene for akkreditering.

Se forslag til endringer i fagskoleloven § 4 b, § 5 tredje ledd og sjette ledd bokstav c og ny § 5 a første ledd.

4 Unntak fra og tilpasninger til regler i fagskoleloven

4.1 Gjeldende rett

Fagskoleloven § 2 angir lovens stedlige virkeområde og presiserer at loven gjelder for akkreditert fagskoleutdanning og fagskolevirksomhet i riket. Bestemmelsen åpner ikke for permanente unntak fra loven, eller for at loven kan gis delvis anvendelse for fagskoler som ikke kan følge fagskoleregelverket i sin helhet.

Fagskoleloven § 40 gir departementet hjemmel til å gjøre unntak fra loven og forskriftene til loven i forbindelse med tidsavgrensede organisatoriske eller pedagogiske forsøk. Bestemmelsen er ikke en generell unntaksregel. Hensikten er å åpne opp for forsøk hvor det er mulig å prøve ut ordninger som regelverket ikke åpner for, med sikte på å få kunnskapsgrunnlag til å vurdere om reglene bør endres. Forsøkene må begrunnes, og det skal foretas en avveining av om fordelene med forsøket oppveier ulempene ved å fravike lov eller forskrift. Departementet har gitt unntak fra fagskoleregelverket for noen forsøksordninger, blant annet for Sjøforsvarets pilot for minedykkerutdanning, se punkt 4.4.4.

4.2 Høringsforslaget

Departementet foreslo å endre fagskoleloven § 2 ved å ta inn et nytt andre ledd som gir departementet hjemmel til å gi forskrift om unntak fra loven, og om hvilke særlige regler som skal gjelde for fagskoler som får unntak. Forslaget innebar også en hjemmel til å fastsette unntak fra forskriftene til fagskoleloven. Bakgrunnen for forslaget var å tilpasse regelverket for enkelte tilbydere som kan ha legitime behov for unntak fra krav i dagens fagskoleregelverk. Et eksempel på en slik tilbyder er Forsvaret.

Departementet foreslo at kompetansen til å fastsette forskrift med hjemmel i bestemmelsen skulle legges til departementet. Hensikten var å legge til rette for at departementet selv kunne kvalitetssikre hvilke utdanninger det er aktuelt å gjøre unntak for og hvilke av lovens regler det kan gjøres unntak fra og fastsettes tilpasninger til.

Departementet understreket i forslaget at kompetansen til å fastsette forskrift skulle kunne delegeres på vanlig måte.

Videre foreslo departementet et nytt fjerde ledd i fagskoleloven § 16 som ga departementet adgang til å fastsette spesielle opptakskrav i forskrift når dette er nødvendig for gjennomføringen av fagskoleutdanningen eller utøvelsen av yrket. Etter forslaget kunne departementet også fastsette krav til studenten som skal gjelde under fagskoleutdanningen, når dette er nødvendig for gjennomføringen av utdanningen eller utøvelsen av yrket. Forslaget til hjemmel åpnet også opp for at departementet kunne fastsette forskrift om saksbehandlingen i saker om spesielle opptakskrav og krav under studiet.

4.3 Høringsinstansenes syn

Det er totalt 32 høringsinstanser som støtter forslaget, og 18 har ingen merknad. Det er ingen høringsinstanser som ikke støtter forslaget. Det er få som utdyper høringssvaret utover å si at de gir sin støtte. *Fagskolen Innlandet* og *Fagskolen i Nord* skriver at de forutsetter at innvilgelse av unntak vil gis i svært begrenset omfang og at terskelen bør være høy.

NOKUT støtter at det skal være en høy terskel for å innvilge unntak, men mener det bør framgå tydeligere hvilke krav det er aktuelt å gi unntak fra. NOKUT mener det vil være mest hensiktsmessig med en nærmere regulering i forskrift av hvilke krav det kan gis unntak fra, hva som skal til for å få unntak fra fagskoleloven med forskrifter og eventuelt hvilke momenter som skal inngå i den skjønsmessige vurderingen. NOKUT bemerker videre at innføring av en adgang til å gi unntak også vil kunne medføre at departementet kan motta søknader om unntak for fagskoleutdanninger som allerede er akkreditert. NOKUT viser til at dette kan være særlig aktuelt for sertifikatgivende utdanninger som er styrt av internasjonalt regelverk, men at det også kan være andre fagskoler som kan ha behov for eller ønske om unntak.

Forsvarsdepartementet ønsker å sikre at Forsvarets skoler har mulighet til å søke om unntak fra de bestemmelsene Forsvaret har behov for. Forsvarsdepartementet legger til grunn at eksemplene på bestemmelser der det *kan* være aktuelt å be om unntak, ikke er uttømmende angitt i høringsnotatet, og at en vurdering av behov for unntak og tilpasninger vil måtte gjøres i forbindelse med utarbeidelse av en eventuell forskrift for Forsvarets fagskoler. Forsvarsdepartementet peker på viktigheten av at Forsvaret kan foreta skikkethetsvurdering av sine studenter der opplæringen som gis og kompetansen studentene bygger vil kunne utgjøre en fare for liv og helse dersom studenten ikke er skikket til yrket.

4.4 Departementets vurdering

4.4.1 Innledning

Departementet ønsker å legge til rette for gode og varierte fagskoleutdanninger som kan dekke bredden i arbeidslivets behov for kompetanse. Fagskoleutdanningene skal imøtekomme behovet for kvalifisert arbeidskraft i samfunnet.

I forbindelse med det tidsavgrensede pilotprosjektet til Sjøforsvaret innvilget Kunnskapsdepartementet enkelte unntak fra fagskoleloven og fastsatte tilleggskrav. Dette omfattet blant annet unntak fra det samordnede opptaket, krav til sikkerhetsklarering før opptak, krav til gjennomført rekruttskole før opptak, krav til særskilte opptaksprøver og medisinske krav, mulighet for å gjennomføre en skikkethetsvurdering under utdanningen og spesifikke unntak knyttet til organisering.

Erfaringene fra Sjøforsvarets pilot for mine-dykkerutdanning har synliggjort at dagens fagskolelov ikke legger til rette for akkreditert fagskoleutdanning for tilbydere som kan ha legitime behov for unntak fra kravene i fagskoleregelverket. Samtidig har departementet erfart at det er mulig å tilby gode fagskoleutdanninger selv om det er gitt unntak fra enkelte regler i fagskoleregelverket. Departementet vurderer derfor at det er behov for å åpne for permanente unntak fra fagskoleloven, slik at tilbydere som for eksempel Forsvarets skoler kan tilby sine utdanninger som akkreditert fagskoleutdanning.

4.4.2 Unntak fra loven og nødvendige tilpasninger

Departementet ønsker å følge opp forslaget fra høringen om å åpne for unntak og tilpasninger i

fagskoleregelverket for enkelte tilbydere av høyere yrkesfaglig utdanning som kan ha legitime behov for det. Dette vil gjøre det mulig å akkreditere fagskoleutdanninger selv om enkelte organisatoriske eller praktiske forhold ved utdanningen eller institusjonen ikke oppfyller kravene i dagens lov.

Et unntak fra fagskoleloven bør reguleres i § 2 om lovens virkeområde, se forslag til nytt andre ledd.

Departementet viser til at et liknende unntak er regulert i den nye universitets- og høyskoleloven § 1-2 tredje ledd bokstav a om virkeområde, der det framgår at Kongen kan gi forskrift om unntak fra og nødvendige tilpasninger til lovens regler for enkelte institusjoner som tilbyr høyere utdanning.

I høringen foreslo departementet at myndigheten til å gjøre unntak fra fagskoleloven skulle legges til departementet. Dette følges ikke opp. Departementet mener at myndigheten i stedet bør legges til Kongen, slik det også er gjort i § 2 første ledd og i tilsvarende bestemmelse i universitets- og høyskoleloven. Ved behov vil myndigheten til å fastsette unntak og tilpasninger til fagskoleloven delegeres ved kongelig resolusjon til det fagdepartementet som har ansvar for fagskolen.

På universitets- og høyskoleområdet er det fastsatt egne tilpasningsforskrifter for blant annet Forsvarets høgskole og Politihøgskolen. Departementet mener det er hensiktsmessig å fastsette tilpasningsforskrifter på liknende måte for fagskoler som får unntak etter fagskolelovens unntakshjemmel.

Departementet mener at det ikke er behov for å fastsette en egen bestemmelse om spesielle opptakskrav, krav til studenten under studiet og saksbehandlingsregler i fagskoleloven § 16 slik det ble foreslått i høringen. Etter departementets syn er det tilstrekkelig å presisere i ny § 2 andre ledd at det er mulig å fastsette tilpasninger til loven i forskrift.

4.4.3 Rammene for unntak

Departementet vil understreke at det vil være noen rammer for hvilke typer av unntak fra fagskoleregelverket det er aktuelt å gi med hjemmel i bestemmelsen som foreslås. At det kan fastsettes «nødvendige tilpasninger» innebærer at det også kan fastsettes særlige regler til erstatning for reglene i loven.

Det er viktig at fagskoler og fagskoleutdanninger beholder sin egenart, og at det faglige nivået på utdanningene opprettholdes. Fagskole-

utdanning ligger på nivå over videregående opplæring. Fagskoleutdanning skal gi kompetanse som kan tas i bruk for å løse oppgaver i arbeidslivet uten ytterligere opplæringsstiltak, jf. fagskoleloven § 4 første ledd. Utdanningen skal være praksisnær og imøtekomme behovet for kvalifisert arbeidskraft i samfunnet. Fagskoleutdanning skal bygge på kunnskap og erfaring fra ett eller flere yrkesfelt og være i samsvar med relevante pedagogiske, etiske, kunstfaglige og vitenskape-lige prinsipper. Dette er ufravikelige prinsipper.

Om unntak og tilpasninger skal gis vil avhenge av en skjønsmessig vurdering. Den aktuelle tilbyderen av utdanning må synliggjøre og begrunne hvilke regler det ikke er mulig å oppfylle. Terskelen skal være høy og det må foreligge helt særegne forhold. Det må også synliggjøres at utdanningen imøtekommer behovet for kvalifisert arbeidskraft i samfunnet, jf. fagskoleloven § 4 andre ledd.

Departementet mener det er mest hensiktsmessig å innføre en generell hjemmel for å kunne gi unntak fra og tilpasninger til loven, og at slike unntak og tilpasninger fastsettes i forskrift.

Bakgrunnen for forslaget er å åpne opp for at Forsvaret skal kunne tilby akkreditert fagskoleutdanning, basert på erfaringene gjort ved forsøksordningen for Sjøforsvarets minedykkerutdanning. Departementet er ikke kjent med andre tilbydere som kan være aktuelle kandidater for å få unntak fra loven, men utelukker ikke at det kan bli aktuelt.

Videre vil lovens formål være styrende for i hvor stor grad det kan åpnes for unntak og tilpasninger.

Fagskoleloven skal legge til rette for utdanning av høy kvalitet og sikre studentenes rettigheter underveis i utdanningen. Departementet understreker at det ikke er aktuelt å gi unntak eller tilpasninger som kan gå på bekostning av kvaliteten i utdanningene. Det vil ikke bli åpnet for unntak som reduserer de faglige kravene til utdanningene. Det kan heller ikke gis unntak som begrenser studenters grunnleggende rettigheter, med mindre det foreligger særskilte forhold ved tilbyderen eller utdanningen som etter en konkret vurdering kan begrunne tilpasninger.

NOKUT stilte spørsmål i sitt høringsinnspill om fagskolene som allerede har akkrediterte fagskoleutdanninger, kan få unntak fra fagskoleregelverket. Departementet viser til at forslaget ikke er begrenset til nye tilbydere. Det kan tenkes tilfeller hvor en eksisterende fagskole har behov for unntak i forbindelse med en ny utdanning, der det foreligger helt særegne forhold som tilsier unntak

eller tilpasninger. En tilbyder som har fått fastsatt unntak i forskrift, kan også få behov for andre unntak eller tilpasninger ved oppretting av en ny utdanning. Hensikten er å åpne opp for utdanninger eller institusjoner som på grunn av sin egenart har behov for unntak eller tilpasninger for å kunne bli akkreditert. Hjemmelen skal derimot ikke brukes til å gi unntak eller tilpasninger for fagskoler eller utdanninger som allerede er akkreditert.

4.4.4 Forsvarets behov for unntak og tilpasninger som eksempel

Etter piloten med Sjøforsvarets minedykkerutdanning, der Forsvaret fikk innvilget et midlertidig unntak etter fagskoleloven § 40 om forsøk, har Forsvaret ønsket et permanent unntak fra fagskoleregelverket slik at flere av deres utdanninger kan akkrediteres som fagskoleutdanninger. For å belyse hvilke unntak det kan være aktuelt å gi, vil departementet vise til noen eksempler på unntak som kan være aktuelle for fagskoleutdanninger under Forsvaret.

Fagskoleloven § 10 oppstiller regler om sammensetningen av styret ved akkrediterte fagskoler. For Forsvarets del er det særskilte forhold ved organiseringen av Forsvarets skoler som kan begrunne et behov for unntak fra fagskoleloven § 10 om styrets sammensetning, slik at styremedlemskap kan være knyttet til spesifikke stillinger. Denne organiseringen vil effektivt kunne ivareta styrets ansvar knyttet til formålet med fagskoleloven som beskrevet i fagskoleloven § 1, samt styrets spesifikke oppgaver i samsvar med § 9 om styrets ansvar.

Enkelte av Forsvarets utdanninger vil være egnet til å være en del av det samordnede opptaket, men det vil være utdanninger der ordinære frister gjennom Samordna opptak ikke er hensiktsmessig, eller der særskilte sikkerhetshensyn gjør det nødvendig med unntak for å skjerme identiteten til personellet. Det kan derfor være behov for unntak fra kravet til det samordnede opptaket.

Forsvarets skoler kan ha behov for å stille krav til opptaksgrunnlag og opptakskrav ut over det som følger av fagskoleloven § 16 om opptak. Forsvaret gjennomfører et stort antall utdanninger for å kvalifisere personell til yrket og til spesifikke stillinger. For enkelte av Forsvarets skoler kan det være nødvendig å stille særskilte opptakskrav tilpasset den enkelte utdanningen. Dette kan for eksempel være medisinske krav eller krav om sikkerhetsklarering etter lov 1. juni 2018 nr. 24 om

nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) kapittel 8 om personellsikkerhet. Sikkerhetsklarering gjelder generelt for tjeneste i Forsvaret, og er også relevant for ansatte og studenter ved fagskolene i Forsvaret. Utdanningene ved Forsvarets skoler gjennomføres på militært område og innholdet i utdanningene innebærer ofte tilgang til sikkerhetsgradert informasjon.

På bakgrunn av det som er beskrevet over, foreslår departementet å legge til et nytt andre ledd i fagskoleloven § 2. Leddet gir Kongen hjemmel til å gi forskrift om unntak fra og nødvendige tilpasninger til lovens regler for enkelte institusjoner som tilbyr fagskoleutdanning.

Se forslag til fagskoleloven § 2 nytt andre ledd.

5 Dispensasjon fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring for opptak til fagskoleutdanning

5.1 Gjeldende rett

Det følger av fagskoleloven § 16 at opptaksgrunnlaget til fagskoleutdanning er fullført og bestått videregående opplæring. Søkere som er 23 år eller eldre i opptaksåret, kan tas opp på grunnlag av tilsvarende realkompetanse. Realkompetanse er dokumentert kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse tilegnet uavhengig av læringsarena, gjennom formell, ikke-formell og uformell læring. Formell læring er vurderingen som skjer i utdanningssystemet, eventuelt for annet autorisasjons- eller sertifiseringsformål. Ikke-formell læring er strukturert opplæring gjennom kurs og andre tilbud som ikke inngår i utdanningssystemet. Uformell læring skjer gjennom livet på arenaer som ikke først og fremst er beregnet på strukturert læring.

Etter fagskoleloven § 16 andre ledd kan søkere som er 19 år eller eldre få opptak til kunstfaglige utdanninger på bakgrunn av opptaksprøve, uten fullført og bestått videregående opplæring. Utover dette er det ikke adgang til å gjøre unntak fra det generelle opptakskravet om fullført og bestått videregående opplæring.

5.2 Høringsforslaget

Departementet foreslo i høringen å ta inn en regel i fagskoleloven som gir hjemmel for at departementet i forskrift i særskilte tilfeller kan fastsette unntak fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring ved opptak til en fagskoleutdanning.

Videre foreslo departementet at det i fagskoleforskriften fastsettes at vilkåret for slik dispensasjon er at søkeren kan dokumentere at varig sykdom, funksjonsnedsettelse eller liknende har gjort det umulig å oppfylle kravene for å oppnå generell studiekompetanse, yrkeskompetanse, fag- eller svennebrev fra videregående opplæring. Søkeren må ha nødvendige faglige forutsetninger for å kunne gjennomføre den aktuelle utdanningen. Departementet foreslo også å presisere i

fagskoleforskriften § 7 tredje ledd at det ikke skal være mulig å gi dispensasjon fra opptakskrav som gjelder yrkesgodkjenning, autorisasjon eller sertifisering etter annen lovgivning.

5.3 Høringsinstansenes syn

Det er totalt 33 høringsinstanser som støtter forslaget og 16 har ingen merknad. Ingen er imot forslaget.

Departementet har mottatt enkelte innspill til forslaget. *Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir)*, som har ansvar for det samordna opptaket, presiserer at det ikke alltid er et klart skille mellom generelle og spesielle opptakskrav for fagskoler, og at det dermed vil skille seg noe fra opptaket til høyere utdanning. HK-dir påpeker også at opptaksutvalget i NOU 2022: 17 *Veier inn – ny modell for opptak til universiteter og høyskoler* foreslår å gjennomføre en fullstendig gjennomgang av dispensasjonsregelen for opptaket til høyere utdanning og begrense den, samt legge vurderingen til de videregående skolene eller fylkeskommunene.

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) er positive til forslaget og trekker fram at slike unntaksordninger er i tråd med FN-konvensjonen om rettigheter til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) artikkel 24 om retten til utdanning. LDO viser også til opptaksutvalgets forslag om at fylkeskommunen skal vurdere den enkelte elev som søker om dispensasjon.

5.4 Departementets vurdering

Det følger av den nye universitets- og høyskoleloven § 8-1 fjerde ledd at departementet kan gi forskrift om at søkere kan få dispensasjon fra kravet om generell studiekompetanse i særskilte tilfeller, dersom de har nødvendige faglige forutsetningene for det aktuelle studiet. Etter forskrift 6. januar 2017 nr. 13 om opptak til høgare utdanning (opptaksforskriften) § 3-2 er vilkåret for slik

dispensasjon at søkeren kan dokumentere at varig sykdom, funksjonshemming eller liknende har gjort det umulig å oppfylle kravene til generell studiekompetanse. Eksempler på hva som kan være årsak til at en elev ikke har mulighet til å fullføre og bestå videregående opplæring, kan være spesifikke lese-, skrive- eller matematikkvansker, eller eksamensangst.

Formålet med dispensasjonsadgangen i universitets- og høyskolesektoren er å hindre åpenbart urimelig behandling av enkeltsøkere. De samme hensynene vil gjelde i fagskolesektoren, og departementet mener derfor det bør innføres en tilsvarende dispensasjonsadgang i fagskoleloven. Se forslag til § 16 tredje ledd.

Dispensasjonsadgangen skal bare brukes i særskilte tilfeller. En forutsetning for å kunne få dispensasjon er at søkeren må ha de nødvendige faglige forutsetningene for det aktuelle studiet.

Dispensasjonsadgangen ved universiteter og høyskoler er snever, og omfanget av søkere til fagskoleutdanninger som vil kunne benytte en tilsvarende regel, vil trolig være svært lite. I 2022 fikk for eksempel kun 85 av de 135.000 søkerne til høyere utdanning innvilget dispensasjon i opptaket. Departementet mener likevel det er en viktig regel for gruppen den er ment å treffe, og at hensynet til å unngå åpenbart urimelig behandling av enkeltsøkere gjør seg like gjeldende ved opptak til fagskoler som ved opptak til universiteter og høyskoler.

Til HK-dir sitt innspill i høringen vil departementet påpeke at opptaksutvalget foreslo en endring som gjaldt hvem som skal ha ansvaret for å vurdere om *vilkårene for å få dispensasjon er oppfylt* (foreslått flyttet til fylkeskommunene og skolene), men ingen endring i hvem som skal ha ansvaret for å vurdere om søkerne har de nødvendige *faglige forutsetningene* for å kunne få opptak til det aktuelle studiet (fortsatt universiteter og høyskoler). I den nye universitets- og høyskoleloven er regelen om dispensasjon videreført, og det er ikke foreslått endringer i opptaksforskriften om innretningen av dispensasjonsvurderingen.

Departementet mener det er viktig at det nå foreslås tilsvarende regler for søkere til fagskoler, som innebærer at vurderingen av dispensasjonsaker gjøres i forbindelse med opptak til fagskolene. Fagskolene er nærmest til å vurdere om søkeren har de nødvendige faglige forutsetningene til den aktuelle utdanningen. Om vilkårene for å få dispensasjon, som er foreslått fastsatt i forskrift, er oppfylt, vil følge av den påkrevde dokumentasjonen som må foreligge for å kunne søke dispensasjon.

Når det gjelder HK-dirs innspill om generelle og spesielle opptakskrav, viser departementet til at det i høringen ble foreslått i fagskoleforskriften § 7 tredje ledd at det på samme måte som ved bruk av realkompetansevurdering ikke skal kunne gis dispensasjon fra opptakskrav fagskolene har fastsatt som gjelder yrkesgodkjenning, autorisasjon eller sertifisering etter annen lovgivning.

I den nye universitets- og høyskoleloven § 8-1 fjerde ledd er departementets adgang til å fastsette forskrift om dispensasjon fra kravet om generell studiekompetanse videreført. Det er i den nye paragrafen i tillegg presisert at søkerne må ha de nødvendige faglige forutsetningene for det aktuelle studiet for å få dispensasjon. Dette kravet hørte departementet som en del av forslag til fagskoleforskriften § 7 b. Departementet mener det er hensiktsmessig at denne rammen for dispensasjonshjemmelen står i loven, og foreslår derfor å ta dette inn i § 16 tredje ledd.

Departementet tar ellers sikte på å fastsette endringer i forskriften i tråd med høringsforslaget om vilkårene for å kunne gi dispensasjon.

Departementet foreslår å innføre en hjemmel for departementet til å i forskrift fastsette at fagskolene i særskilte tilfeller kan gi dispensasjon fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring ved opptak til en fagskoleutdanning for søkere som har de nødvendige faglige forutsetningene for det aktuelle studiet. Se forslag til fagskoleloven § 16 tredje ledd.

6 Permisjon

6.1 Gjeldende rett

En student kan av ulike grunner i løpet av utdanningen ha behov for å få permisjon. Permisjon er et tidsbegrenset opphold i studentens studieprogresjon. Fagskoleloven § 28 regulerer studentenes rett til utsatt eksamen og permisjon i forbindelse med fødsel og omsorg for barn. Utover dette kan en student etter søknad få innvilget permisjon ved for eksempel førstegangstjeneste eller sykdom, men dette er opp til den enkelte fagskole.

Fagskolene fastsetter egne regler om permisjon i forskrift, inkludert vilkår for å få permisjon. Hjemmelen for fagskolenes forskrifter om permisjon kan utledes av den alminnelige regelen om fagskolenes ansvar for tilrettelegging i fagskoleloven § 15 femte ledd, men en generell permisjonsadgang er i dag ikke regulert i loven. Enkelte fagskoler har i egen forskrift krav om at en student bør ha gjennomført studier i minst ett semester før vedkommende kan søke om permisjon. Ved flere fagskoler kan studentene, etter en konkret vurdering, få innvilget permisjon for inntil ett år.

6.2 Høringsforslaget

Departementet foreslo å innføre en nasjonal regel om rett til permisjon under studiene, og at studenten fortsatt skal ha studierett ved fagskolen under permisjonen.

Videre foreslo departementet å endre strukturen i fagskoleloven § 28 slik at dagens første ledd tredje til femte punktum blir et nytt første ledd, og beholde resten av første ledd som et nytt andre ledd. Departementet foreslo også å gjøre regelen kjønnsnøytral ved å bytte ut «far» med «barnets andre forelder».

6.3 Høringsinstansenes syn

Det er totalt 33 høringsinstanser som støtter forslagene, de øvrige 17 har ingen merknader. Det er ingen høringsinstanser som er imot forslagene.

Enkelte høringsinstanser har kommentert forslaget om retten til å gå opp til eksamen selv om man har fått permisjon. *Fagskolen Oslo* mener det fortsatt må kunne stilles krav om at obligatoriske arbeidskrav må være oppfylt for å kunne gå opp til eksamen. *Viken fylkeskommune* mener departementet bør vurdere om det skal settes betingelser knyttet til retten til å gå opp til eksamen, og viser til at retten kan komme i strid med krav om oppmøte i enkelte utdanninger. De hevder videre at betingelsene for å kunne gå opp til eksamen under en permisjon bør fastsettes av den enkelte fagskole. *Fagskolen i Viken* mener at formuleringen «har rett til å gjenoppta utdanningen på samme nivå som før permisjonen» er bedre enn «rett til å gå opp til eksamen».

Det har i tillegg kommet enkelte innspill om justeringer av ordlyden i paragrafen.

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) mener det er svært positivt for likekjønnede foreldrepar at ordlyden i § 28 blir kjønnsnøytral ved å bytte ut «far» med «forelder».

6.4 Departementets vurdering

At fagskoleloven ikke har regler om en generell permisjonsadgang kan føre til ulik praksis ved fagskolene når det gjelder hvilke permisjonssøknader som innvilges. Departementet foreslår derfor å følge opp forslaget fra høringen om å lovfeste at studenter i visse situasjoner har rett til permisjon fra utdanningen. Forslaget gir fagskolestudentene tilsvarende rettigheter som studenter ved universiteter og høyskoler har etter den nye universitets- og høyskoleloven § 10-7.

Departementet mener at fagskolestudenter bør ha rett til permisjon ved tjenesteplikt, jf. lov 12. august 2016 nr. 77 om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. (forsvarsloven) § 17, ved verv i studentpolitiske eller folkevalgte organer, ved sykdom og hvis det foreligger andre tungtveiende grunner. Et eksempel kan være toppidrettsutøveres behov for permisjon ved representasjon i arrangement på nasjonalt eller internasjonalt nivå.

Departementet foreslår at fagskolestudenter som søker om permisjon fra utdanningen skal legge ved dokumentasjon av permisjonsgrunnlaget.

Forslaget etablerer bare en minimumsrettighet. Det innebærer at fagskolene i lokal forskrift kan gi studenten bedre rettigheter enn loven, men at prinsippet om likebehandling da må overholdes. Selv om en student har permisjon fra utdanningen, foreslår departementet at studenten fortsatt skal ha studierett ved fagskolen, og rett til å gå opp til eksamen. Departementet vil påpeke at retten til å gå opp til eksamen ikke innebærer at det gjøres unntak fra vilkårene for å gå opp til eksamen. Dersom det er stilt krav om obligatoriske aktiviteter, og studenten ikke får oppfylt disse på grunn av permisjonen, har ikke studenten rett til å gå opp til eksamen. Permisjon vil dermed normalt føre til at studenten blir forsinket. Se forslag til § 28 a.

Fagskoleloven § 28 fastsetter at en student har rett til utsatt eksamen ved fødsel, men at rettighetene er forskjellige for mor og den andre forelderen som både kan være en far eller medmor, jf. lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) § 4 a tredje ledd. Departementet foreslår å endre ordlyden i paragrafen når det gjelder barnets andre forelder, for å gjøre bestemmelsen kjønnsnøytral. Lovteksten vil da vise til «barnets andre forelder» i stedet for «far» slik ordlyden er i dag. Den språklige endringen endrer ikke den materielle rettigheten som i dag følger av loven. Fagskoleloven § 28 gjelder også for adopsjonsforeldre så langt det passer.

Videre foreslår departementet å endre strukturen i § 28 slik at dagens første ledd tredje til femte punktum blir et nytt første ledd, og beholde resten av første ledd som et nytt andre ledd. Se forslag til § 28.

7 Rett til å varsle om kritikkverdige forhold og forbud mot gjengjeldelse ved varsling

7.1 Gjeldende rett

En student kan varsle om kritikkverdige forhold ved fagskolen, men dette framgår ikke eksplisitt av dagens regelverk.

7.2 Høringsforslaget

Departementet foreslo å lovfeste at studenter har rett til å varsle om kritikkverdige forhold ved fagskolen, og et forbud mot gjengjeldelse når studenter varsler. Tilsvarende regel ble innført i universitets- og høyskoleloven i 2021. Dette gir studenter tilsvarende vern som arbeidstakere har etter arbeidsmiljøloven.

7.3 Høringsinstansenes syn

Totalt er det 31 høringsinstanser som støtter forslaget, og de øvrige 19 har ingen merknader. Det er ingen høringsinstanser som er imot forslaget.

Likestillings- og diskrimineringsombudet mener kritikkverdige forhold og gjengjeldelse burde defineres i lovteksten etter modell fra arbeidsmiljøloven. *Viken fylkeskommune* ber departementet vurdere om det skal innføres en plikt for fagskolene til å tilrettelegge for varslingskanaler og sørge for forsvarlig og mulig anonym behandling av varslene.

7.4 Departementets vurdering

Departementet mener at retten til å varsle om kritikkverdige forhold bør komme uttrykkelig fram av loven og foreslår derfor å følge opp forslaget fra høringen.

Uttrykket «kritikkverdige forhold» skal, så langt det passer, forstås likt som i arbeidsmiljøloven § 2 A-1 andre ledd. Begrepet er nærmere omtalt i forarbeidene til arbeidsmiljøloven, Prop. 74 L (2018–2019) kapittel 8. Her vises det til at

åpenbart kritikkverdige forhold er forhold som er straffbare, eller forhold som på annen måte er brudd på lovbestemmelser. Det kan også være forhold knyttet til miljøet, som ulike former for diskriminering eller trakassering. Bestemmelsen omfatter ikke forhold som studenten mener er kritikkverdige ut fra sin egen politiske eller etiske overbevisning.

Departementet peker på at formuleringene i arbeidsmiljøloven ikke nødvendigvis er direkte overførbare til fagskolestudentenes forhold ved fagskolen, men at de kan gi veiledning om hvilke kritikkverdige forhold som vil kunne omfattes av bestemmelsen.

Departementet mener det ikke er nødvendig å definere uttrykket i fagskoleloven, men at det er tilstrekkelig å vise til definisjonen i arbeidsmiljøloven med forarbeider. Tilsvarende er gjort i den nye universitets- og høyskoleloven, se Prop. 126 L (2022–2023) punkt 14.4 og særmerknaden til § 10-4.

Studenter som ønsker å varsle om kritikkverdige forhold ved fagskolen, risikerer å bli utsatt for gjengjeldelse. Arbeidsmiljøloven § 2 A-4 slår fast at «gjengjeldelse mot arbeidstaker som varsler i samsvar med § 2 A-1 er forbudt». Departementet mener studenter ved fagskoler bør ha tilsvarende vern, og foreslår derfor å regulere dette i fagskoleloven.

Departementet mener det ikke er nødvendig å innføre en egen tilretteleggingsplikt for varslingskanaler og forsvarlig behandling av varslene, slik Viken fylkeskommune foreslår. Departementet forutsetter at fagskolene sørger for gode rutiner i varslingssaker slik at studentene får en reell mulighet til å varsle og at rutinene i tillegg bidrar til vern mot gjengjeldelse ved å tilrettelegge for forsvarlig behandling av varslene som mottas.

Departementet foreslår å innføre en regel som fastslår at studenter har rett til å varsle om kritikkverdige forhold ved fagskolen, og et forbud mot gjengjeldelse når studenter varsler.

Se forslag til § 15 nytt sjettede ledd.

8 Akkreditering, NOKUTs tilsyn og saksbehandlingsregler

8.1 Innledning

Den nye universitets- og høyskoleloven § 17-4 gjør endringer i fagskoleloven ved å innføre ny § 4 b som regulerer NOKUTs oppgaver og faglige uavhengighet innenfor høyere yrkesfaglig utdanning. I tillegg er det vedtatt flere endringer i reglene i den nye universitets- og høyskoleloven som påvirker fagskoleloven. Departementet foreslår endringer i fagskoleloven som en følge av dette, og for å sikre en likere regulering av akkreditering og tilsyn i de to lovene der det er hensiktsmessig. I tillegg foreslår departementet å tydeliggjøre fagskoleregelverket på enkelte områder, blant annet ved å flytte regler fra fagskoleforskriften til fagskoleloven.

8.2 Begrepet akkreditering

8.2.1 Gjeldende rett

Fagskoleloven § 5 andre ledd første punktum slår fast at «[a]kkreditering er en faglig vurdering av om en fagskole eller en fagskoleutdanning oppfyller vilkår gitt av departementet og NOKUT».

8.2.2 Høringsforslaget

Departementet foreslo å endre definisjonen av begrepet akkreditering i fagskoleloven § 5 i tråd med den nye universitets- og høyskoleloven § 3-2 andre ledd. I tillegg foreslo departementet å presisere at akkrediteringsvilkår kan være fastsatt i både lov og forskrift.

8.2.3 Høringsinstansenes syn

Høringsforslaget har fått bred støtte blant fagskoler, organisasjoner og statlige organer. *Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen* stiller seg bak den foreslåtte definisjonen og er positiv til at den samsvarer med den tilsvarende definisjonen i den nye universitets- og høyskoleloven § 3-2 andre ledd. Det er ingen høringsinstanser som ikke støtter forslaget.

8.2.4 Departementets vurdering

En akkreditering er et vedtak, og dette vedtaket baserer seg på en faglig vurdering. Departementet mener det ikke framkommer tydelig av dagens fagskolelov at selve akkrediteringen er et vedtak, og mener derfor at det bør presiseres.

Departementet mener videre det er en fordel at begrepet er likt definert i den nye universitets- og høyskoleloven og i fagskoleloven. Forslaget er ikke ment å innebære en materiell endring.

Akkrediteringsvilkår kan være fastsatt i både lov og forskrift. Departementet mener dette bør presiseres i lovteksten.

Departementet foreslår å følge opp forslaget fra høringen om at fagskoleloven § 5 andre ledd blir nytt første ledd og endre første punktum i dette leddet slik at det blir tydelig at akkreditering er et vedtak, og at vilkår for akkreditering følger av fagskoleloven eller forskrift gitt med hjemmel i loven.

Se forslag til fagskoleloven § 5 første ledd.

8.3 Søknadskarantene ved avvisning og avslag

8.3.1 Gjeldende rett

Det følger av fagskoleforskriften § 47 femte ledd og § 48 fjerde ledd at NOKUT, når de avviser eller avslår en søknad om akkreditering, kan bestemme at en ny søknad om akkreditering av samme eller i det vesentlige samme fagskoleutdanning, eller tilsvarende fagområde, først kan behandles etter en periode på inntil to år. Dette er en søknadskarantene.

8.3.2 Høringsforslaget

Departementet foreslo å flytte reglene i fagskoleforskriften § 47 femte ledd og § 48 fjerde ledd om søknadskarantene fra forskrift til lov, ettersom søknadskarantene er et inngripende tiltak overfor søkeren ved at den påvirker muligheten til å etablere nye fagskoleutdanninger.

I selve lovforslaget i høringsnotatet ble også regelen for søknadskarantene foreslått utvidet. Begrensningen i dagens fagskoleforskrift om at søknadskarantene gjelder «samme eller i det vesentlige samme fagskoleutdanning» og «tilsvarende fagområde» ble foreslått fjernet i ordlyden. Etter forslaget vil søknadskarantene kunne gjelde enhver ny søknad fra fagskolen, samtidig som det er begrenset til «særskilte tilfeller». Denne utvidelsen av regelens virkeområde var ikke nærmere kommentert i departementets vurdering i høringsnotatet, men var inkludert i lovforslaget.

8.3.3 Høringsinstansenes syn

Høringsforslaget har fått bred støtte blant fagskoler, organisasjoner og statlige organer.

Fagskolen AOF Norge, Virke og Norske Fag- og Friskolers Landsforbund støtter forslaget om å flytte regelen om søknadskarantene fra forskrift til lov, men peker på at søknadskarantene bør være et virkemiddel som benyttes med varsomhet, og bør være et virkemiddel man tar i bruk i ytterst få tilfeller. *Fagforbundet* og *AOF Vestlandet-Agder* har ikke vurdert behovet for flytting av regelen fra forskrift til lov, men peker også på at søknadskarantene bør benyttes med varsomhet. *Fagskolen Vestfold og Telemark* mener søknadskarantene på to år virker noe urimelig og strengt, og at det bør åpnes for skjønnsutøvelse og ny søknad etter ett år.

Fagforbundet og *Norske Fag- og Friskolers Landsforbund* mener at særlig nye fagmiljøer og institusjoner bør møtes med veiledning og støtte framfor karantenebestemmelser. *Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen* er enig i at søknadskarantene er et inngripende tiltak som bør reguleres i lov, og støtter forslaget.

Det er ingen høringsinstanser som ikke støtter forslaget.

8.3.4 Departementets vurdering

En beslutning om søknadskarantene er inngripende overfor søkeren ved at det midlertidig påvirker muligheten for å etablere fagskoleutdanninger og fagområder. Søknadskarantene er imidlertid et nyttig virkemiddel for NOKUT for å unngå at enkelte søkere beslaglegger NOKUTs ressurser unødige, samtidig som det vil bidra til at fagskolene nedlegger tilstrekkelig innsats i å forbedre søknader som er avvist eller avslått. En søknadskarantene vil også kunne forhindre at den videre utviklingen av den aktuelle fagskoleutdanningen eller fagområdet blir preget av hast-

verk og manglende kvalitetssikring. Departementet mener derfor at NOKUTs hjemmel til å kunne ilegge søknadskarantene ved avvising eller avslag på søknad om akkreditering er viktig. Departementet mener videre at hjemmelen til å fatte et så inngripende vedtak ikke bare bør framgå av forskrift, men av loven, og foreslår derfor å flytte regelen til fagskoleloven.

Departementet mener at regelen bør endres slik at søknadskarantene kan ilegges enhver søknad fra den samme fagskolen, samtidig som det er begrenset til særskilte tilfeller. Utvidelsen medfører at fagskolene ikke vil beslaglegge NOKUTs ressurser unødige før en ny søknad er moden til å bli fremmet. Videre er det også vedtatt i den nye universitets- og høyskoleloven § 3-3 andre ledd at NOKUT i særskilte tilfeller kan fastsette at søknader om akkreditering ikke vil bli behandlet før etter en periode på inntil to år. Departementet mener at det bør være like regler for fagskoler og for universiteter og høyskoler på dette området.

Flere høringsinstanser har gitt uttrykk for at søknadskarantene som virkemiddel bør benyttes med varsomhet. Departementet er enig i dette. Det er viktig at bruk av karantene ikke går på bekostning av fagskolenes raske omstillingsevne som bidrar til at fagskolene kan møte behov i arbeidslivet. Om søknadskarantene skal ilegges i et konkret tilfelle, må derfor vurderes ut fra hva som er et forholdsmessig tiltak. NOKUT må også vurdere når det kan være hensiktsmessig med veiledende tiltak framfor søknadskarantene, særlig ved søknad fra nye fagskoler.

Departementet foreslår at NOKUT i særskilte tilfeller kan ilegge søknadskarantene i inntil to år ved avvising og avslag i forbindelse med akkreditering etter fagskoleloven.

Se forslag til fagskoleloven § 5 fjerde ledd.

8.4 Systematisk kontroll med vilkårene for akkreditering

8.4.1 Gjeldende rett

Fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav f slår fast at styret ved fagskolen skal sørge for at virksomheten drives i samsvar med gjeldende lover og regler. Styret skal etablere og sørge for gjennomføring av systematiske kontrolltiltak (internkontroll) for å sikre dette. Departementet kan gi forskrift om krav til internkontroll.

I Prop. 44 L (2016–2017) punkt 10.4.4 er det vist til at kravet om internkontroll skal tilsvare statlige universiteter og høyskolars krav til økonomistyring i staten, jf. § 14 i Reglement for øko-

nomistyring i staten. Som en følge av denne henvisningen, har NOKUT lagt til grunn at kontroll med vilkårene for akkreditering faller utenfor begrepet internkontroll i fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav f.

8.4.2 Høringsforslaget

Departementet foreslo å presisere i fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav f at styrets plikt til å sørge for at virksomheten drives i samsvar med gjeldende lover og regler, også inkluderer vilkårene for akkreditering.

8.4.3 Høringsinstansenes syn

Høringsforslaget har fått bred støtte blant fagskoler, organisasjoner og statlige organer. *Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen* støtter endringsforslaget, og viser til at endringen er av betydning for at kontroll med vilkårene for akkreditering skal være omfattet av fagskolenes systematiske kvalitetsarbeid.

Det er ingen høringsinstanser som ikke støtter forslaget.

8.4.4 Departementets vurdering

Etter fagskoletilsynsforordningen § 4-1 tredje ledd bokstav b skal fagskolen systematisk innhente resultater fra fagskolenes internkontroll for å vurdere om hver enkelt utdanning når målet for kvalitet. For å kunne vurdere om hver enkelt utdanning når målet for kvalitet, bør resultater fra kontroll med vilkårene for akkreditering være en del av grunnlaget. Dette skal være en del av fagskolenes interne kvalitetsarbeid.

I henhold til fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav f skal styret sørge for at virksomheten drives i samsvar med gjeldende lover og regler. I Prop. 44 L (2016–2017) punkt 10.4.4 viste departementet til at kravet om internkontroll tilsvarende statlige universiteter og høyskolekrav til økonomistyring i staten, jf. § 14 i Reglement for økonomistyring i staten. Ordlyden «gjeldende lover og regler» i § 9 omfatter imidlertid mer enn det som følger av reglementet for økonomistyring i staten.

Departementet mener at innholdet i kravet til internkontrollen ikke er begrenset til det som følger av § 14 i Reglement for økonomistyring i staten. Det betyr at kravet også omfatter blant annet kontroll med vilkårene for akkreditering. Denne forståelsen gir også en bedre parallell til lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven), hvor internkontroll

for fylkeskommunale foretak er regulert i § 9-13. Denne paragrafen omfatter de fylkeskommunale fagskolenes plikt til internkontroll, og det gjelder å sikre at «lover og forskrifter» følges.

Departementet ser på denne bakgrunn ikke behov for å endre ordlyden i fagskoleloven § 9 tredje ledd bokstav f, slik det ble foreslått i høringen, men vil understreke at kravet til internkontroll gjelder alle regler fagskolene er omfattet av, inkludert vilkår for akkreditering.

8.5 Departementets myndighet til å fastsette saksbehandlingsregler for NOKUTs virksomhet

8.5.1 Gjeldende rett

Departementet har etter fagskoleloven § 5 sjette ledd myndighet til å gi forskrift om vilkår for akkreditering av fagskoleutdanning, vilkår for akkreditering av fagområde, saksbehandlingsregler for NOKUTs akkrediteringsarbeid og krav til kvalitetssikringssystemer og kvalitetsarbeid.

Fagskoleforordningen § 54 gir NOKUT myndighet til å fastsette utfyllende regler om akkreditering, tilsyn og kvalitetssikring av fagskoleutdanning.

8.5.2 Høringsforslaget

Departementet foreslo å presisere i fagskoleloven § 5 sjette ledd bokstav f at departementet i forskrift kan fastsette saksbehandlingsregler for NOKUTs virksomhet, og ikke bare for NOKUTs akkrediteringsarbeid.

8.5.3 Høringsinstansenes syn

Høringsforslaget har fått bred støtte blant fagskoler, organisasjoner og statlige organer. *Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen* er positiv til en harmonisering mellom reglene i fagskoleloven og universitets- og høyskoleloven på dette punktet, og støtter forslaget om at forskriftshjemmelen i fagskoleloven § 5 sjette ledd bokstav f skal omfatte saksbehandlingsregler for all NOKUTs virksomhet og ikke bare for NOKUTs akkrediteringsarbeid.

Det er ingen høringsinstanser som ikke støtter forslaget.

8.5.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår å følge opp forslaget fra høringen, med noen justeringer. Departementet foreslår at departementet kan fastsette saks-

behandlingsregler for NOKUTs virksomhet og ikke bare for NOKUTs akkrediteringsarbeid, slik det følger av dagens § 5 sjette ledd bokstav c. Forskriftshjemmelen for saksbehandlingsreglene foreslås imidlertid regulert i § 4 b nytt fjerde ledd, som er en tematisk bedre plassering. Departementet viser til den nye universitets- og høyskoleloven § 17-4 som innfører ny § 4 b i fagskoleloven om NOKUTs myndighet, formål og faglig uavhengige oppgaver. Endringen er omtalt i Prop. 126 L (2022–2023). Departementet mener at hjemmelen til å fastsette forskrift om NOKUTs virksomhet bør følge av denne paragrafen, og ikke av § 5 om akkreditering og kvalitetssikring.

Endringen vil tydeliggjøre at departementet kan fastsette saksbehandlingsregler for all NOKUTs virksomhet. En slik tydeliggjøring av hvilken myndighet departementet har til å gi forskrifter vil gjøre loven mer brukervennlig og ivareta sentrale rettssikkerhetsprinsipper.

Departementet foreslår å presisere i fagskoleloven § 4 b fjerde ledd at departementet i forskrift kan fastsette saksbehandlingsregler for NOKUTs virksomhet, og ikke bare for NOKUTs akkrediteringsarbeid.

Se forslag til fagskoleloven § 4 b fjerde ledd.

8.6 NOKUTs tilsyn

8.6.1 Gjeldende rett

Det følger av fagskoleloven § 5 første ledd at NOKUT skal føre tilsyn med kvaliteten i høyere yrkesfaglig utdanning og akkreditere fagskoleutdanning.

Tilsyn med fagskolene er nærmere regulert i fagskoleforskriften §§ 49, 50 og 51. Paragrafene regulerer henholdsvis tilsyn med fagskolenes kvalitetsarbeid og med at fagskoler med akkrediterte fagskoleutdanninger og akkrediterte fagområder oppfyller vilkårene for akkreditering. Det følger av fagskoleforskriften §§ 50 og 51 at NOKUT kan iverksette tilsyn på fritt grunnlag.

Fagskolenes bistands- og opplysningsplikt er i dag fastsatt i fagskoleforskriften § 53, der det framgår at fagskoler skal legge forholdene til rette for at NOKUT skal kunne utføre tilsyn. Regelen fastslår også at NOKUT kan kreve nødvendige og relevante opplysninger og redegjørelser, og foreta undersøkelser i forbindelse med tilsyn.

8.6.2 Høringsforslaget

I høringsnotatet foreslo departementet å ta inn en egen paragraf om tilsyn i fagskoleloven, som

inneholder de grunnleggende premissene for NOKUTs tilsyn.

Departementet foreslo videre å ta inn et innledende første ledd i forslaget til ny § 5 a i fagskoleloven, som regulerer at NOKUT skal føre tilsyn med fagskolenes kvalitetsarbeid og med at fagskoler med akkrediterte fagskoleutdanninger, akkrediterte fagområder og institusjonsakkreditering oppfyller vilkårene for akkreditering. Dette forslaget er en videreføring av dagens § 5 første ledd med visse justeringer.

Departementet foreslo en hjemmel til å fastsette forskrift om tilsyn etter ny § 5 a i dagens § 5.

Departementet foreslo også at reguleringen av fagskolenes bistands- og opplysningsplikt skulle flyttes fra fagskoleforskriften til ny § 5 a om tilsyn.

8.6.3 Høringsinstansenes syn

Høringsforslaget om en egen paragraf om tilsyn har fått bred støtte blant fagskoler, organisasjoner og statlige organer. Det er ingen som uttaler seg om forslaget utover å si at de støtter det. Det er ingen høringsinstanser som ikke støtter forslaget.

Høringsforslaget om flytting av fagskolenes bistands- og opplysningsplikt fra forskrift til lov har også fått bred støtte blant fagskoler, organisasjoner og statlige organer. Det er ingen som uttaler seg om forslaget utover å si at de støtter det.

8.6.4 Departementets vurdering

Departementet foreslår å følge opp forslaget fra høringen om å innføre en egen tilsynsbestemmelse i fagskoleloven, se forslag til ny § 5 a første ledd.

En forutsetning for at NOKUT kan oppfylle sin funksjon som kvalitetssikringsorgan for høyere yrkesfaglig utdanning er at NOKUT har adgang til å føre tilsyn med at fagskolene oppfyller kravene til kvalitet som er fastsatt i lov og forskrift. NOKUT må i tillegg ha myndighet til å reagere mot manglende oppfyllelse av disse kravene.

Det er viktig for fagskolesektoren at det er tydelig hva NOKUT kan og skal føre tilsyn med. Dette vil skape forutsigbarhet og gi klare rammer for reaksjoner i forbindelse med tilsyn. I høringsforslaget var det foreslått en felles tilsynsbestemmelse som både regulerte hva NOKUT skal føre tilsyn med, hvilke plikter fagskolen har i forbindelse med et tilsyn og hvilke reaksjonsmuligheter NOKUT har ved tilsyn. For å tydeliggjøre bedre hva NOKUT kan og skal føre tilsyn med, foreslår departementet å skille ut deler av den foreslåtte § 5 a fra høringsforslaget til en overordnet paragraf om hva NOKUT skal føre tilsyn med, hvilke plikter fag-

skolene har og at departementet kan gi forskrift om NOKUTs tilsyn. Hvilke reaksjonsmuligheter NOKUT har ved tilsyn foreslås fastsatt i egne paragrafer, se omtale i punkt 8.7, 8.8, 8.9 og 8.10.

Regelverket legger til rette for inngripende tiltak overfor institusjonene. De grunnleggende premissene for NOKUTs tilsynsvirksomhet bør derfor reguleres på en tydelig måte, og departementet mener det er en fordel om regler som i dag følger dels av lov og dels av forskrift, samles i loven. Dette vil gjøre regelverket mer oversiktlig og brukervennlig. Departementet foreslår derfor å flytte reglene om fagskolenes bistands- og opplysningsplikt fra fagskoleforskriften § 53 til fagskoleloven § 5 a andre ledd.

Fagskolenes bistands- og opplysningsplikt bidrar til at NOKUT får tilstrekkelig informasjon til å kunne gjennomføre et tilsyn, og departementet mener det er naturlig at reguleringen av fagskolenes plikter i forbindelse med tilsyn framkommer i den overordnede paragrafen om NOKUTs tilsyn som nå foreslås i fagskoleloven. Forslaget er ikke ment å innebære en materiell endring, og medfører at fagskoleforskriften § 53 kan oppheves.

I den nye universitets- og høyskoleloven er forskriftshjemlene flyttet fra paragrafen om NOKUTs oppgaver og myndighet til hver enkelt paragraf om henholdsvis akkreditering, kvalitetsarbeid, tilsyn også videre. Departementet mener at det er en ryddigere og mer brukervennlig regulering, og at tilsvarende endringer bør gjøres i fagskoleloven. Departementet foreslår derfor at departementets myndighet til å gi forskrift om tilsyn skal følge av § 5 a om tilsyn, se forslaget til fjerde ledd. Dette vil også sørge for en harmonisering mellom de tilsvarende paragrafene i fagskoleloven og universitets- og høyskoleloven.

Departementet foreslår å innføre en egen tilsynsbestemmelse i fagskoleloven § 5 a, hvor NOKUTs myndighet til å føre tilsyn fastsettes i første ledd. Forslaget medfører at dagens § 5 første ledd oppheves. Videre foreslår departementet å flytte reglene om fagskolenes bistands- og opplysningsplikt fra fagskoleforskriften § 53 til fagskoleloven § 5 a andre ledd. Endelig foreslår departementet å fastsette at departementet kan gi forskrift om NOKUTs tilsyn i § 5 a fjerde ledd.

8.7 Pålegg om retting

8.7.1 Gjeldende rett

Dersom NOKUT i et tilsyn finner at akkrediteringskrav ikke er oppfylt, skal fagskolen gis en

rimelig frist til å rette opp mangelfulle forhold. Dette gjelder både ved tilsyn med kvaliteten i fagskoleutdanninger etter fagskoleforskriften § 50 andre ledd, og ved tilsyn med kvaliteten i akkreditererte fagområder etter fagskoleforskriften § 51 andre ledd. Ved tilsyn med kvaliteten i akkreditererte fagområder trekker NOKUT også midlertidig tilbake akkrediteringen for fagområdet ved pålegg om retting. Det gis frist inntil ett år etter § 50 andre ledd og inntil to år etter § 51 andre ledd.

Ved tilsyn med fagskolenes kvalitetsarbeid gir NOKUT en fagskole pålegg om å rette opp forholdene innen en frist på inntil ett år dersom NOKUT finner at kvalitetsarbeidet ikke er tilfredsstillende, jf. fagskoleforskriften § 49 fjerde ledd første punktum og femte ledd første punktum.

8.7.2 Høringsforslaget

I høringsnotatet foreslo departementet å flytte NOKUTs hjemmel til å pålegge retting når det avdekkes mangler ved fagskolen, fra fagskoleforskriften §§ 49 fjerde ledd, 50 andre ledd og 51 andre ledd til ny § 5 a i fagskoleloven.

Departementet foreslo også at ny § 5 a i fagskoleloven skal regulere at NOKUT *kan* pålegge fagskolen å rette innen *en gitt frist* dersom NOKUT finner at kvalitetsarbeidet ved en fagskole ikke er tilfredsstillende, eller at en fagskole, et fagområde eller en fagskoleutdanning ikke oppfyller fastsatte vilkår for akkreditering.

8.7.3 Høringsinstansenes syn

Høringsforslaget har fått bred støtte blant fagskoler, organisasjoner og statlige organer. Det er ingen som uttaler seg om forslaget utover å si at de støtter det.

8.7.4 Departementets vurdering

NOKUTs tilsyn kan føre til inngripende tiltak overfor institusjonene. Departementet mener fagskolene bør få adgang til å rette opp mangelfulle forhold før inngripende tiltak iverksettes, slik dagens regelverk legger opp til.

For å bedre harmonisere reglene om retting i fagskoleloven, mener departementet at regelen bør utformes på samme måte som fagskoleloven § 34 om pålegg om retting i forbindelse med departementets tilsyn med økonomiske forhold ved private fagskoler. Det vil si at ordlyden i regelen endres fra «skal» til «kan». Et pålegg om retting bør i utgangspunktet være tilsynsmyndig-

hetenes første reaksjon dersom det avdekkes mangler ved tilsyn, og det bør legges til grunn et proporsjonalitetsprinsipp ved valg av reaksjoner. I særlige tilfeller bør det være mulig å ilegge andre reaksjoner uten at det først er gitt pålegg om retting. Det kan være aktuelt der forhold ved manglene tilsier at retting ikke er et hensiktsmessig virkemiddel eller av hensyn til studentene. Departementet foreslår også, i likhet med utformingen av § 34 at rettefristen endres fra inntil ett og to år til en «gitt frist». Utgangspunktet er at fristen skal gi institusjonen tilstrekkelig tid til å kunne oppfylle pålegget. Hva som er nok tid må avgjøres konkret i det enkelte tilfellet.

Departementet mener videre at reglene om pålegg om retting bør framgå av loven, og ikke av forskrift. Dette vil gjøre regelen mer tilgjengelig og brukervennlig for fagskolesektoren.

I høringen foreslo departementet å åpne for at NOKUT kan ilegge søknadskarantene som reaksjon samtidig med pålegg om retting ved første tilsyn. Dette omtales i vurderingen under punkt 8.8.4.

I dag har NOKUT myndighet til å trekke tilbake en fagskole sin fullmakt til å opprette nye utdanninger under en fagområdeakkreditering, jf. fagskoleforskriften § 51 andre ledd. Departementet foreslår at denne regelen flyttes til loven, og at institusjonsakkreditering også skal omfattes. Slik midlertidig tilbaketrekking av fullmakt vil ikke påvirke eksisterende utdanninger, men vil hindre at fagskolene oppretter nye utdanninger i perioden fram til de igjen oppfyller kravene for å inneha fullmakten.

Departementet foreslår på denne bakgrunn å videreføre NOKUTs myndighet til å vedta pålegg om retting ved tilsyn med kvalitetsarbeid og vilkår for akkreditering i fagskoleloven. Regelen foreslås utformet som en kan-regel, og det presiseres at fagskolene skal få en gitt frist til å rette. Departementet foreslår også å videreføre i lov at NOKUT ved tilsyn med om vilkårene for akkrediterte fagområder er oppfylt, kan vedta at akkrediteringen midlertidig trekkes tilbake samtidig som fagskolene blir pålagt å rette forholdene. Det samme skal gjelde for institusjonsakkreditering.

Se forslag til §§ 5 b første ledd første punktum og 5 c første ledd første punktum.

8.8 Søknadskarantene etter manglende retting

8.8.1 Gjeldende rett

Ved tilsyn med kvalitetssikring av fagskoleutdanninger kan NOKUT frata en fagskole retten til å få

behandlet nye søknader om akkreditering (søknadskarantene), når en fagskole etter utløpet av en frist på inntil ett år ikke har rettet mangler ved kvalitetsarbeidet og NOKUT ved nytt tilsyn finner at kvalitetsarbeidet ved fagskolen fortsatt ikke er tilfredsstillende. Dette følger av fagskoleforskriften § 49 fjerde ledd.

På tilsvarende måte mister fagskoler med akkreditering for fagområde sin fagområdeakkreditering og dermed retten til å opprette nye utdanninger under fagområdet hvis NOKUT avdekker mangler ved kvalitetsarbeidet, og disse ikke er rettet innen en frist på inntil ett år, jf. fagskoleforskriften § 49 femte ledd. Dersom manglene er vesentlige og berører flere fagområder, kan fagskolen miste retten til å opprette nye utdanninger også for disse fagområdene. En fagskole kan deretter kreve nytt tilsyn når ett år har gått. Dersom NOKUT ved det nye tilsynet finner at forholdene ved kvalitetsarbeidet er tilfredsstillende, kan fagskolen få tilbake retten til å få søknader behandlet eller få gjenopprettet fullmakten til selv å opprette fagskoleutdanninger.

Etter fagskoleforskriften § 50 femte ledd kan NOKUT bestemme at ny søknad om akkreditering først kan fremmes etter inntil to år dersom det er fattet vedtak om å trekke tilbake akkrediteringen for én eller flere fagskoleutdanninger. Etter § 51 femte ledd kan NOKUT bestemme at ny søknad om akkreditering for tilsvarende fagområde først kan behandles etter en periode på inntil to år dersom NOKUT fatter vedtak om å trekke tilbake akkrediteringen for et fagområde.

8.8.2 Høringsforslaget

I høringsnotatet foreslo departementet å flytte NOKUTs hjemmel til å vedta bortfall av retten til å få behandlet søknader om akkreditering ved tilsyn med kvalitetsarbeid fra fagskoleforskriften § 49 fjerde ledd til fagskoleloven. Ordlyden ble endret fra «frata retten til å søke om akkreditering» til «frata retten til å få behandlet søknader om akkreditering», fordi NOKUT i praksis ikke kan nekte en fagskole å søke om akkreditering. Det er retten til å få behandlet søknaden som bortfaller.

Departementet foreslo også å flytte hjemmelen til å vedta tap av akkreditering for fagområde ved tilsyn med kvalitetsarbeid fra fagskoleforskriften § 49 femte ledd til fagskoleloven. Ordlyden i forslaget ble endret til tap av «retten til å opprette nye utdanninger» for å inkludere både fagområdeakkreditering og institusjonsakkreditering, og innebar ingen materiell endring for fagskolene med fagområdeakkreditering

Videre foreslo departementet at NOKUT skal kunne fatte vedtak om bortfall av retten til å få behandlet søknad om akkreditering ved alle pålegg om retting, ikke bare når kvalitetsarbeidet ikke er tilfredsstillende, slik forskriften lyder i dag.

Departementet foreslo i tillegg at NOKUT ved tilsyn med både kvalitetsarbeid og om vilkårene for akkreditering er oppfylt skulle kunne fatte vedtak om midlertidig bortfall av retten til å søke om akkreditering og retten til å opprette nye utdanninger *samtidig* som NOKUT treffer pålegg om retting ved første tilsyn, og ikke først etter rettefristens utløp. I dag er det kun ved tilsyn med vilkår for akkrediterte fagområder i § 51 andre ledd at NOKUT kan vedta en reaksjon (midlertidig tap av fagområdeakkreditering) samtidig med pålegg om retting, se punkt 8.7.

Videre foreslo departementet å lovfeste at NOKUT *kan* vedta at fagskolens adgang til å få behandlet søknader om akkreditering av fagskoleutdanning og retten til å opprette nye utdanninger bortfaller hvis fristen for å rette mangler er utløpt og forholdene fortsatt ikke er tilfredsstillende. Hensikten med å formulere lovteksten slik var å synliggjøre at NOKUT må gjøre en forholdsmessighetsvurdering.

Departementet foreslo også å videreføre i loven at NOKUT kan vedta at fagskolen ikke får behandlet søknader om akkreditering av fagskoleutdanning hvis fristen for å rette mangler er utløpt og forholdene fortsatt ikke er tilfredsstillende. Videre foreslo departementet å videreføre i loven at fagskolen kan kreve et nytt tilsyn ett år etter vedtaket, og at fagskolen får tilbake muligheten til å søke om akkreditering dersom NOKUT i tilsynet finner at forholdene er tilfredsstillende.

8.8.3 Høringsinstansenes syn

Høringsinstansene støtter departementets forslag, bortsett fra forslaget om at NOKUT skal kunne fatte vedtak om midlertidig bortfall av retten til å få behandlet søknad om akkreditering samtidig med at NOKUT vedtar pålegg om retting ved første tilsyn, og ikke først etter rettefristens utløp. Dette forslaget har møtt bred motstand blant fagskoler og organisasjoner.

Fagskolen Innlandet, Fagskolen i Diakonova, Fagskolen Vestland, HØY – Interesseorganisasjonen for offentlige fagskoler, Fagskolen i Nord og Nasjonalt Fagskoleråd mener det vil være rimelig å gi en fagskole som etter tilsyn har fått pålegg om retting, en frist til å gjennomføre rettingen før det kan vedtas bortfall av retten til å få behandlet nye

søknader om akkreditering og retten til å opprette nye utdanninger. Fagskolene mener prinsippet i dagens fagskoleforskrift §§ 49 fjerde og femte ledd og 50 andre ledd burde ligge til grunn for forslaget til ny lovbestemmelse i fagskoleloven § 5 a, og dermed at tap av rett til å få behandlet nye søknader om akkreditering og retten til å opprette nye utdanninger først kan vedtas etter utløpet av en rettefrist. Høringsinstansene viser videre til at dette vil være i samsvar med den gjeldende universitets- og høyskoleloven § 3-1 og § 3-6 i den nye universitets- og høyskoleloven.

Norske Fag- og Friskolers Landsforbund mener forslaget framstår uklart og at det er urimelig om NOKUT kan frata en fagskole retten til å få behandlet søknader om akkreditering og retten til selv å opprette nye utdanninger, allerede etter første tilsyn. *Organisasjon for Norske Fagskolestudenter og Helse Sør-Øst* mener sanksjoner knyttet til retten til å få behandlet søknad om akkreditering og retten til å opprette nye utdanninger bare kan treffes etter utløp av en fastsatt rettefrist.

NOKUT støtter forslaget, og mener det er hensiktsmessig å ha denne adgangen for å kunne sikre at fagskoler som har fått pålegg om retting etter tilsyn allokerer ressurser inn mot oppretting av mangelfulle forhold, framfor å søke om eller selv opprette nye akkrediteringer. NOKUT bemerker også at fagskoleforskriften § 49 regulerer tilsyn med institusjonenes kvalitetsarbeid. Ettersom forslaget til tilsynsbestemmelse i § 5 a omfatter alle typer tilsyn og forslaget ikke er ment å innebære noen endring av dette, mener NOKUT at det bør presiseres i § 5 a fjerde ledd at adgangen til å kreve nytt tilsyn ett år etter vedtaket bare gjelder ved reaksjoner ilagt som en følge av tilsyn med institusjonens kvalitetsarbeid.

8.8.4 Departementets vurdering

Lovfesting

Departementet mener det er hensiktsmessig å lovfeste mulige rettsfølger av at en fagskole som har fått pålegg om retting, fortsatt har mangler etter rettefristens utløp. Det er viktig for NOKUT å ha mulighet til å gi reaksjoner i form av bortfall av retten til å få behandlet søknader om akkreditering, slik at NOKUTs ressurser benyttes mest mulig effektivt. Bortfall av retten til å få behandlet søknad om akkreditering skal bidra til at institusjonene nedlegger tilstrekkelig innsats i å rette opp mangler, heller enn å utarbeide søknader om

akkreditering. Det samme hensynet gjør seg gjeldende for fagskoler med fagområde- eller institusjonsakkreditering som mister retten til å opprette nye utdanninger. Slike reaksjoner er imidlertid inngripende, og bør ha et tydelig rettslig grunnlag i lov, og ikke i forskrift.

I høringen foreslo departementet å samle reglene om NOKUTs ansvar for tilsyn, og om reaksjonsmulighetene ved både tilsyn av kvalitetsarbeid og vilkår for akkreditering, i én paragraf. I punkt 8.6 har departementet foreslått en egen paragraf om tilsyn, se forslag til ny § 5 a. Videre foreslår departementet å dele opp forslagene i ytterligere to paragrafer i §§ 5 b og 5 c, om henholdsvis tilsyn med kvalitetsarbeid og tilsyn med akkreditering.

Søknadskarantene samtidig som pålegg om retting

Departementet legger vekt på motstanden i høringen og går ikke videre med forslaget om å gi NOKUT adgang til å fatte vedtak om midlertidig bortfall av retten til å søke om akkreditering, samtidig som NOKUT fatter første vedtak om pålegg om retting ved tilsyn.

Bakgrunnen for forslaget var å sikre at fagskoler som har fått pålegg om retting etter tilsyn, allokere ressurser inn mot oppretting av mangelfulle forhold, framfor å søke om nye akkrediteringer. Departementet er kjent med at det er et problem at fagskoler ikke konsentrerer seg om å rette mangelfulle forhold, men heller bruker tid og ressurser på å søke om nye akkrediteringer. Søknadene NOKUT mottar i slike situasjoner er ofte mangelfulle og risikerer å bli avvist.

Det er imidlertid inngripende å beslutte bortfall av retten til å få behandlet søknad om akkreditering uten at fagskolen først har fått mulighet til å rette forholdene. Videre følger det av § 3-6 i den nye universitets- og høyskoleloven at NOKUT først kan fatte vedtak om bortfall av institusjonenes adgang til å få behandlet søknader etter at rettesfristen for institusjonene er utløpt. Departementet mener at det i utgangspunktet bør være like regler for fagskoler og for universiteter og høyskoler på dette området. Departementet vil vurdere forslaget på nytt dersom NOKUT ser at problemet vedvarer.

Søknadskarantene som selvstendig reaksjon ved tilsyn med akkreditering

Ved tilsyn med kvalitetsarbeidet til fagskoler kan NOKUT i dag vedta bortfall av retten til å få behandlet søknader dersom kvalitetsarbeidet ikke

er tilfredsstillende etter rettesfristens utløp. Dersom NOKUT i et tilsyn finner at en fagskole ikke oppfyller vilkårene for akkreditering, kan NOKUT bare vedta bortfall av retten til å få behandlet søknader om akkreditering samtidig som de trekker tilbake akkrediteringen. Dersom NOKUT på tross av den manglende oppfyllelsen ikke finner det forholdsmessig å trekke akkrediteringen tilbake, kan NOKUT heller ikke vedta bortfall av retten til å få behandlet søknader om akkreditering.

Departementet mener at NOKUT i noen situasjoner bør kunne fatte vedtak om bortfall av retten til å få behandlet søknader etter rettesfristens utløp som en selvstendig reaksjon også ved tilsyn med om kravene til akkreditering er oppfylt.

Dette forslaget vil gi NOKUT mulighet til å vedta bortfall av retten til å få behandlet søknader i tilfeller hvor det er uforholdsmessig å trekke tilbake akkrediteringen.

I forholdsmessighetsvurderingen vil det i tråd med forvaltningsrettslige prinsipper være relevant å se hen til hva slags mangel det er snakk om, hvor lang frist fagskolen har hatt til å rette mangelen, og hva som er årsaken til at forholdet ikke er rettet innen fristen.

Departementet viser til at forslaget ikke er ment å innebære noen stor endring i praksis. Det er en klar forventning om at NOKUT trekker tilbake en akkreditering dersom en fagskole ikke har rettet opp forhold innenfor fristen når den har fått anledning til dette. Forslaget innebærer likevel at NOKUT gis andre reaksjonsmuligheter enn tilbaketrekking i de tilfellene hvor forholdet som ikke er rettet, ikke er så alvorlig. NOKUT kan da i stedet vedta at fagskolen ikke får behandlet søknader om akkreditering i inntil ett år, hvis en forholdsmessighetsvurdering tilsier at det er riktig reaksjon. Se forslag til § 5 c andre ledd andre punktum.

Søknadskarantene og vedtak om tilbaketrekking av akkreditering ved tilsyn med kvalitetsarbeidet

Etter fagskoleforskriften § 49 fjerde og femte ledd skal NOKUT gi fagskolen pålegg om retting innen en gitt frist dersom NOKUT i forbindelse med tilsyn finner at kvalitetsarbeidet ved fagskolen ikke er tilfredsstillende. Dette foreslås endret til «kan»-regler, se punkt 8.7. Videre skal NOKUT etter gjeldende regler treffe vedtak som fratrukker fagskolen retten til å søke om akkreditering av nye fagskoleutdanninger og selve akkrediteringen for fagområdet dersom NOKUT etter nytt tilsyn finner at kvalitetsarbeidet fortsatt ikke er tilfredsstillende.

Departementet mener at NOKUT bør ha en skjønsmessig adgang til å frata retten til å søke om akkreditering og trekke tilbake institusjonsakkrediteringen eller akkreditering av berørte fagområder og fagskoleutdanninger. Departementet foreslår at denne regelen skal være en «kan»-regel, se forslag til § 5 b andre ledd. I vurderingen av om det skal fattes slike vedtak, må NOKUT se hen til bruddets art, hvor lang frist fagskolen har hatt til å rette forholdet og hva som er årsaken til at forholdet ikke er rettet innen fristen.

Krav om et nytt tilsyn med kvalitetsarbeid ett år etter vedtak om tilbaketrekking av akkreditering

Det å miste retten til å få behandlet søknader om akkreditering og å miste akkreditering er inn- gripende vedtak som kan påvirke fagskoler i stor grad. I henhold til fagskoleforskriften § 49 fjerde ledd siste punktum og femte ledd siste punktum kan fagskolen kreve et nytt tilsyn med kvalitetsarbeidet ett år etter vedtaket, og fagskolen får tilbake muligheten til å søke om akkreditering og rett til å opprette utdanninger innenfor fagområdet dersom NOKUT i tilsynet finner at forholdene er tilfredsstillende. En slik regel er viktig for retts- sikkerheten til fagskolene, men vil samtidig begrense rekkevidden av et vedtak om bortfall av retten til å få behandlet søknad om akkreditering og retten til å opprette utdanninger. Departementet mener derfor at regelen bør flyttes fra for- skrift til loven.

NOKUT har i sitt høringsinnspill gitt uttrykk for at det bør presiseres at adgangen til å kreve nytt tilsyn ett år etter vedtaket bare gjelder ved reaksjoner ilagt som en følge av tilsyn med institu- sjonenes kvalitetsarbeid. Dette er i samsvar med fagskoleforskriften § 49, som regulerer tilsyn med institusjonenes kvalitetsarbeid. Departementet er enig i at dette ikke kom tydelig fram av forslaget som ble hørt, og dette er noe av bakgrunnen for at departementet nå foreslår å dele opp reglene om tilsyn med kvalitetsarbeid og tilsyn med akkredi- tering i to forskjellige paragrafer, henholdsvis § 5 b og § 5 c.

Oppsummering

Departementet foreslår på denne bakgrunn at NOKUT ved tilsyn med kvalitetsarbeid kan vedta at fagskolen ikke får behandlet nye søknader om akkreditering og trekke tilbake akkrediteringer når fristen for retting er utløpt og forholdene fort- satt ikke er tilfredsstillende. Videre foreslår departementet å ta inn i loven at fagskolen kan

kreve et nytt tilsyn med kvalitetsarbeidet ett år etter vedtaket, og at fagskolen får tilbake mulig- heten til å søke om akkreditering og får tilbake akkrediteringene dersom NOKUT i det nye til- synet finner at forholdene er tilfredsstillende. Endelig foreslår departementet at NOKUT ved til- syn med om vilkårene for akkreditering er oppfylt kan vedta at fagskolen ikke får behandlet søkna- der om akkreditering i inntil ett år som en selv- stendig reaksjon, hvis fristen for å rette mangler er utløpt, forholdene fortsatt ikke er tilfreds- stillende og NOKUT vurderer at det er uforholds- messig å vedta tilbaketrekking av akkreditering.

Se forslag til § 5 b andre og tredje ledd og § 5 c andre ledd andre punktum.

8.9 Tilbaketrekking av akkreditering

8.9.1 Gjeldende rett

Det følger av fagskoleloven § 5 at NOKUT «fører tilsyn med kvaliteten i høyere yrkesfaglig utdan- ning og akkrediterer fagskoleutdanning». De mulige rettsfølgene av et tilsyn følger av fagskole- loven § 5 fjerde ledd, der det framgår at NOKUT kan trekke tilbake akkrediteringen for fagskole- utdanning og fagområde dersom vilkårene for akkreditering ikke lenger er oppfylt. Regler om til- baketrekking av akkreditering følger også av fag- skoleforskriften § 49 femte ledd, § 50 tredje ledd og § 51 andre og tredje ledd.

Det framgår av fagskoleforskriften § 49 første ledd at fagskolene skal ha et tilfredsstillende system for kvalitetssikring. Dette må regnes som et krav for å få akkreditering. Fagskoleloven § 5 fjerde ledd innebærer derfor at NOKUT kan trekke tilbake akkrediteringen dersom det er mangler ved fagskolens kvalitetssikringssystem.

Dersom det avdekkes mangler ved fagskolens kvalitetsarbeid, og disse ikke er rettet opp innen en gitt frist, skal NOKUT trekke tilbake fag- områdeakkrediteringen. Ved vesentlig svikt i kvalitetsarbeidet som berører flere akkrediterte fagområder, kan disse også trekkes tilbake, jf. fag- skoleforskriften § 49 femte ledd.

8.9.2 Høringsforslaget

I høringen foreslo departementet å flytte regelen i fagskoleloven § 5 fjerde ledd om tilbaketrekking av akkreditert fagskoleutdanning og fagområde- akkreditering til ny § 5 a om NOKUTs tilsyn.

Departementet foreslo også å presisere i fag- skoleloven § 5 a femte ledd at adgangen til å trekke tilbake akkrediteringer skal gjelde for alle

typer av tilsyn, og for alle typer av berørte akkrediteringer. Dette er en forenkling av dagens regulering i fagskoleforskriften §§ 49 til 51. Den foreslåtte formuleringen vil imidlertid, i motsetning til dagens regelverk, også hjemle tilbaketrekking av akkreditering for fagskoleutdanninger når kvalitetsarbeid i fagskolen ikke er tilfredsstillende.

8.9.3 Høringsinstansenes syn

Høringsforslaget har fått bred støtte blant fagskoler, organisasjoner og statlige organer. Det er ingen høringsinstanser som ikke støtter forslaget.

Viken fylkeskommune og *Fagskolen i Viken* foreslår at departementet er klageinstans når NOKUT fatter vedtak om tilbaketrekking av akkreditering.

8.9.4 Departementets vurdering

En forutsetning for at NOKUTs tilsyn skal fungere effektivt er at NOKUT har reaksjonsmuligheter overfor fagskoler som ikke oppfyller kravene i fagskoleregelverket. NOKUT har per i dag begrensede reaksjonsmuligheter overfor fagskoler uten fagområdeakkreditering, og kan ikke benytte seg av andre korrigerende tiltak enn søknadskarantene dersom fagskolen ikke retter seg etter pålegg gitt som følge av at kvalitetsarbeidet ikke er tilfredsstillende. Departementet mener derfor at NOKUT bør ha en hjemmel til å vedta tilbaketrekking av akkreditering for fagskoleutdanninger, hvis kvalitetsarbeidet ved fagskolen ikke er tilfredsstillende. Dette vil gi NOKUT en reaksjonsmulighet i tilfeller der mangler ved kvalitetsarbeidet har påvirket kvaliteten i en eller flere utdanninger så negativt at akkrediteringene burde trekkes tilbake. Gjennom denne endringen vil NOKUT kunne følge opp manglende etterlevelse av pålegg om retting knyttet til kvalitetsarbeidet ved alle fagskoler, og ikke bare fagskoler med fagområdeakkreditering. Videre vil endringen gi bedre sammenheng mellom ulike typer tilsyn og NOKUTs reaksjonsmuligheter.

Tilbaketrekking av akkreditering av utdanninger, fagområder og institusjoner er en alvorlig og inngripende reaksjon, og må bero på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle og for hver enkelt utdanning. Departementet presiserer at det skal være en høy terskel for å kunne trekke tilbake akkrediteringer på grunn av mangler ved kvalitetsarbeidet som ikke er rettet. Samme regel er fastsatt i den nye universitets- og høyskoleloven § 3-6, se nærmere omtale i Prop. 126 L (2022–2023) punkt 7.6.4.

Viken fylkeskommune og *Fagskolen i Viken* foreslår at departementet er klageinstans når NOKUT fatter vedtak om tilbaketrekking av akkreditering. NOKUTs klagenemnd vil være klageinstans når NOKUT fatter vedtak om tilbaketrekking av akkreditering, slik den er for øvrige vedtak NOKUT fatter. Departementet legger til grunn at en slik ordning hvor departementet er klageinstans ville vært i strid med NOKUTs faglige uavhengighet, og ser heller ingen grunn til at det skal være en annen klageinstans for disse vedtakene.

Departementet mener at dobbeltregulering normalt bør unngås, og foreslår derfor at reglene om tilbaketrekking bør samles i loven, og ikke framgå av både lov og forskrift.

Dersom en fagskole mister akkreditering for en fagskoleutdanning, må utdanningen legges ned. Det stiller studenter som allerede har begynt på utdanningen i en utsatt posisjon. Departementet foreslår å videreføre i lov den plikten fagskolen har til å iverksette tiltak som gjør det mulig for studenten å fullføre den påbegynte utdanningen. Plikten følger i dag av fagskoleforskriften § 50 fjerde ledd. Departementet foreslår å beholde presiseringen i dagens fagskolelov § 5 fjerde ledd om at ansvaret ligger til fagskolens styre. Denne plikten vil gjelde for tilbaketrekking ved tilsyn av både kvalitetsarbeid etter ny § 5 b og vilkår for akkreditering etter ny § 5 c. Departementet mener derfor at plikten bør følge av ny § 5 a, som er en overordnet paragraf om tilsyn.

Departementet foreslår at NOKUT ved tilsyn med kvalitetsarbeid ved fagskolen kan trekke tilbake berørte akkrediteringer dersom fristen for å rette er utløpt og forholdene fortsatt ikke er rettet. Videre foreslår departementet at NOKUT ved tilsyn med vilkår for akkreditering av fagskoleutdanninger, fagområder og institusjoner kan trekke tilbake akkrediteringen. Endelig foreslår departementet å videreføre i fagskoleloven at styrets plikt til å iverksette tiltak for å sikre at studenter ved en fagskoleutdanning som blir lagt ned etter tilsyn får gjennomført utdanningen på en tilfredsstillende måte. Tiltakene må godkjennes av NOKUT.

Se forslag til fagskoleloven § 5 a tredje ledd, § 5 b andre ledd og § 5 c andre ledd.

8.10 Søknadskarantene ved tilbaketrekking av akkreditering

8.10.1 Gjeldende rett

Ved tilbaketrekking av akkreditering av fagskoleutdanning kan NOKUT etter fagskoleforskriften

§ 50 femte ledd ilegge søknadskarantene for nye akkrediteringer i inntil to år. Etter forskriften § 51 femte ledd kan NOKUT ved tilbaketrekking av en fagområdeakkreditering ilegge søknadskarantene for tilsvarende fagområde i inntil to år.

8.10.2 Høringsforslaget

Departementet foreslo å flytte reglene om søknadskarantene fra fagskoleforskriften til fagskoleloven, ettersom søknadskarantene er et inngripende tiltak overfor søkeren ved at det påvirker muligheten til å etablere nye fagskoleutdanninger og få fullmakt for nye fagområder. Forslaget gikk ut på å lovfeste regler om søknadskarantene i forbindelse med tilbaketrekking av akkreditering.

I selve lovforslaget til § 5 a ble det foreslått en begrensning om at søknadskarantene i forbindelse med tilbaketrekking kan skje i «særskilte tilfeller», samtidig som begrensningen av «tilsvarende» fagområde ble fjernet. Disse endringene var ikke nærmere kommentert under departementets vurdering i høringsnotatet.

8.10.3 Høringsinstansenes syn

Høringsforslaget har fått bred støtte blant fagskoler, organisasjoner og statlige organer. *Fagskolen AOF Norge*, *Virke* og *Norske Fag- og Friskolers Landsforbund* støtter forslaget om å flytte reglene om søknadskarantene fra forskrift til lov, men peker på at søknadskarantene bør være et virkemiddel som benyttes med varsomhet, og brukes i ytterst få tilfeller. *Fagforbundet* og *AOF Vestlandet-Agder* har ikke vurdert behovet for flytting av reglene fra forskrift til lov, men peker også på at søknadskarantene bør benyttes med varsomhet. *Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen* er enig i at søknadskarantene er et inngripende tiltak som bør reguleres i lov, og støtter forslaget.

Det er ingen høringsinstanser som ikke støtter forslaget.

8.10.4 Departementets vurdering

Departementet mener at NOKUTs hjemmel til å kunne ilegge søknadskarantene dersom det

avdekkes mangler ved eksisterende tilbud som fører til at akkrediteringen trekkes tilbake, bør videreføres. Departementet mener videre at et så inngripende vedtak ikke bør hjemles i forskrift, men i lov, og foreslår derfor å flytte reglene til fagskoleloven.

Søknadskarantene er et nyttig virkemiddel for å unngå at enkelte søkere beslaglegger NOKUTs ressurser unødig, samtidig som det vil bidra til at fagskolene nedlegger tilstrekkelig innsats i å sørge for at nye søknader er av god kvalitet. En søknadskarantene vil også kunne forhindre at den videre utviklingen av utdanninger og fagområder blir preget av hastverk og manglende kvalitetssikring. Ved tilbaketrekking av akkreditering etter tilsyn kan det være avdekket forhold som gjør at fagskolen bør konsentrere seg om å sikre at øvrige eksisterende utdanninger og fagområder tilfredsstiller alle krav.

Departementet mener at søknadskarantene skal kunne gjelde alle søknader om akkreditering, men at adgangen til å vedta søknadskarantene ved tilbaketrekking skal være begrenset til særskilte tilfeller. Denne presiseringen er også foreslått i den nye universitets- og høyskoleloven § 3-6. Departementet mener det bør være like regler for fagskoler og for universiteter og høyskoler på dette området.

Flere høringsinstanser har gitt uttrykk for at søknadskarantene som virkemiddel bør benyttes med varsomhet. Departementet er enig i dette. Det er viktig at bruk av karantene ikke går på bekostning av fagskolenes raske omstillingsevne som bidrar til at fagskolene kan møte behov i arbeidslivet. Om søknadskarantene skal ilegges i et konkret tilfelle, må vurderes ut fra den aktuelle saken og forholdene avdekket ved det aktuelle tilsynet for å avgjøre om det er et forholdsmessig tiltak. Adgangen til å ilegge søknadskarantene rammes nå inn ved at reaksjonen er begrenset til bruk i særskilte tilfeller.

Departementet foreslår å videreføre NOKUTs adgang til å vedta søknadskarantene på inntil to år ved tilbaketrekking av en akkreditering etter fagskoleforskriften § 50 femte ledd og § 51 femte ledd. Søknadskarantene kan gjelde alle søknader, men er begrenset til særskilte tilfeller.

Se forslag til fagskoleloven § 5 c tredje ledd.

9 Andre endringer

9.1 Innledning

Departementet har avdekket behov for enkelte endringer for å forenkle og tydeliggjøre reglene om studiepoeng, skikkethet, bruk av falske dokumenter og behandling av personopplysninger med videre. Endringene går blant annet ut på å flytte regler fra fagskoleforskriften til fagskoleloven.

9.2 Studiepoeng

9.2.1 Gjeldende rett

Studiepoeng er regulert i fagskoleloven § 17 andre ledd og fagskoleforskriften § 39. I loven § 17 andre ledd er studiepoeng definert som «en betegnelse på læringsutbytte og normert studietid». Videre er et fullt studieår normert til 60 studiepoeng. Forskriften § 39 gjentar lovens regel om at 60 studiepoeng tilsvarer ett års heltidsutdanning. Videre står det blant annet hvordan studiepoeng skal fordeles mellom emner, at studiepoeng skal brukes ved godskrivning, og at oppnådde studiepoeng skal komme fram av karakterutskrifter, vitnemål og annen dokumentasjon for fullført utdanning.

9.2.2 Høringsforslaget

Departementet foreslo en egen paragraf i fagskoleloven om studiepoeng hvor innholdet fra dagens regler i loven og forskriften samles. Dette er ikke ment å medføre en endring i dagens regler. Forslaget innebar videre at fagskoleloven § 17 andre ledd og fagskoleforskriften § 39 oppheves.

9.2.3 Høringsinstansenes syn

Høringsforslaget har fått bred støtte blant fagskoler, organisasjoner og statlige organer. Det er ingen høringsinstanser som ikke støtter forslaget.

Mange høringsinstanser har uttalt seg om forholdet mellom studiepoeng i høyere yrkesfaglig utdanning og studiepoeng i høyere utdanning, selv om dette ikke var tema i høringen:

Fagskolen Vestland, Fagskolen i Diakonova, HØY – Interesseorganisasjonen for offentlige fagskoler, Fagskolen Oslo, Fagskolen Møre og Romsdal, AOF Vestlandet-Agder, Norske Fag- og Friskolers Landsforbund og Organisasjon for Norske Fagskolestudenter mener at studiepoeng fra høyere yrkesfaglig utdanning bør være likeverdig med studiepoeng fra høyere utdanning. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) foreslår at departementet vurderer om det bør framgå av lov eller forskrift at studiepoeng fra høyere utdanning og studiepoeng fra fagskole ikke er det samme. UNIO og Norsk Sykepleierforbund foreslår at en felles betegnelse «studiepoeng» må presiseres for begge utdanningssystemene, ved at fagskolene bruker «studiepoeng fra fagskole». Norsk Sykepleierforbund gir uttrykk for at det må gjøres kjent for fagskolestudentene og arbeidsgivere at studiepoeng fra høyere yrkesfaglig utdanning ikke er kompatible med studiepoeng i høyere utdanning, og at det må presiseres i fagskoleloven at studiepoeng fra fagskole kun kan brukes som godskrivning av utdanning mellom fagskolene, og at de ikke kan veksles inn i høyere utdanning ved universiteter og høyskoler.

Nasjonalt Fagskoleråd, HØY – Interesseorganisasjonen for offentlige fagskoler, Fleksibel utdanning Norge, Fagskolen Oslo, Abelia, Forum for fagskoler, Fagskolen i Viken og Organisasjon for Norske Fagskolestudenter ber departementet gjøre nødvendige tiltak for å kunne tilby ECTS ved norske fagskoler i forbindelse med lovendringene. Fagskolen i Kristiania tar opp utfordringer knyttet til at fagskolenes studiepoeng per i dag ikke er konverterbare til de internasjonale ECTS. Kompetanseforbundet trekker fram at studiepoengene også må kobles mot Bologna-rammeverket og gi ECTS.

9.2.4 Departementets vurdering

I dagens regelverk er det regler om studiepoeng både i fagskoleloven og i fagskoleforskriften. Departementet mener at dobbeltregulering normalt bør unngås, og at innholdet i loven og forskriften bør samles. Dette vil bidra til klarhet. Regler om studiepoeng er av sentral betydning for

studenter. Departementet mener derfor at disse reglene bør samles og tydeliggjøres i lov framfor forskrift.

Flere høringsinstanser har gitt uttrykk for at studiepoeng fra høyere yrkesfaglig utdanning bør være likeverdig med studiepoeng fra høyere utdanning. Departementet viser til at da den nye fagskoleloven ble vedtatt i 2018 ble betegnelsen fagskolepoeng endret til studiepoeng for fagskoleutdanning, men dette var kun en terminologisk endring og innebar ingen realitetsendring. Det betyr at studiepoeng fra fagskoleutdanning ikke må forveksles med studiepoeng fra utdanning ved universiteter og høyskoler. Det er ikke det samme og gir ikke samme rettigheter. De to utdannings-typene er regulert av ulike lover, med ulike formål og ulike krav til akkreditering med videre.

Departementet mener at det ikke er behov for å presisere i lov eller forskrift at studiepoeng fra høyere utdanning og studiepoeng fra fagskole ikke er det samme, eller at studiepoeng fra fagskole ikke kan veksles inn i høyere utdanning ved universiteter og høyskoler. Departementet vil arbeide med å gjøre dette kjent for sektoren på andre måter.

Det er også kommet mange innspill fra høringsinstansene som ber departementet se på problemstillingen knyttet til studiepoeng for fagskoleutdanning i internasjonal sammenheng, siden høyere yrkesfaglig utdanning ikke er en del av Bologna-samarbeidet og fagskolene derfor ikke kan omregne sine studiepoeng til ECTS. Bologna-samarbeidet gjelder kun universitets- og høyskoleutdanning. Internasjonalisering i høyere yrkesfaglig utdanning er et tema som vil belyses i stortingsmeldingen om høyere yrkesfaglig utdanning som skal legges fram våren 2025.

Departementet foreslår en egen paragraf om studiepoeng, se forslag til ny § 17 a, og at § 17 andre ledd oppheves.

9.3 Vilkår for treårig fagskoleutdanning

9.3.1 Gjeldende rett

Fagskoleloven § 4 a første ledd tredje punktum fastslår at departementet kan gi forskrift om krav til innhold og omfang for treårige fagskoleutdanninger.

9.3.2 Høringsforslaget

I høringsforslaget vurderte departementet at dagens lov kan tolkes slik at departementet skal

kunne sette krav til omfang av enkeltutdanninger. Det er ikke slik forskriftshjemmelen skal forstås. Det er fagskolene som søker om akkreditering av en utdanning på et visst antall studiepoeng, og ved utdanninger mellom 120 og 180 studiepoeng er det delegert til NOKUT å vurdere om vilkårene er oppfylt. Departementets rolle er å fastsette forskrift om vilkår for å opprette fagskoleutdanninger med omfang mellom 120 og 180 studiepoeng. Departementet foreslo å endre forskriftshjemmelen i tråd med dette.

9.3.3 Høringsinstansenes syn

21 høringsinstanser støtter forslaget om å endre forskriftshjemmelen i § 4 a første ledd i fagskoleloven. 28 høringsinstanser har ingen merknader til forslaget. Det er ingen høringsinstanser som ikke støtter forslaget, bortsett fra én høringsinstans som har misforstått forslaget.

Fagskolen Rogaland kommenterer ikke selve lovforslaget, men gir uttrykk for at dagens bestemmelser på dette området, etter deres syn og erfaring, tolkes for strengt når en knytter kompetansebehovet ensidig opp til forankring i «internasjonale standarder». Fagskolen mener det bør åpnes for en videre forståelse ut fra et nasjonalt arbeidslivs opplevde kompetansebehov, uten at dette ensidig må begrunnes i internasjonale standarder.

Norsk Sykepleierforbund gir uttrykk for at fagskoleutdanning for mange er et alternativ til treårig høyere akademisk utdanning, og at en treårig fagskoleutdanning kan være krevende for både arbeidsgiverne og studentene som ofte er i en annen livsfase og situasjon enn studenter ved universiteter og høyskoler. De påpeker at treårig fagskoleutdanning derfor kan vise seg lite bærekraftig, og at fagskolene må ivareta sitt særpreg og sin styrke ved å prioritere korte utdanninger som får kandidatene raskt ut i arbeid.

9.3.4 Departementets vurdering

I henhold til fagskoleloven § 4 a første ledd kan departementet gi forskrift om krav til innhold og omfang for treårig fagskoleutdanning. Ordlyden i bestemmelsen kan feiltolkes slik at departementet skal kunne sette krav til omfang av enkeltutdanninger. Departementet ønsker å tydeliggjøre at dette ikke er tilfellet. Det er fagskolene som søker om å få akkreditert utdanninger med omfang på inntil 180 studiepoeng. NOKUT er nærmest til å vurdere hvorvidt vilkårene som er satt for å få akkreditert fagskoleutdanning som i

innhold og omfang tilsvarer inntil tre års utdanning på fulltid er oppfylt. Departementet har derfor delegert myndigheten til å vurdere søknadene etter fagskoleforskriften § 42 første ledd til NOKUT. Departementets rolle er å fastsette forskrift om vilkår for å opprette fagskoleutdanninger med omfang mellom 120 og 180 studiepoeng. Av hensyn til helheten i § 4 a foreslår departementet å angi rammene som «mellom to og tre års utdanning på fulltid», og ikke i studiepoeng. Dette harmoniserer med første og andre punktum i samme ledd. Endringen av ordlyden innebærer ikke en materiell endring av regelen.

Departementet vil understreke at åpningen for treårig fagskoleutdanning som kom inn i loven i 2018 er et unntak som er ment for de tilfellene hvor det kan dokumenteres at lengre utdanninger er helt nødvendig for å oppfylle kompetansekrav som stilles i arbeidslivet. Det er etter fagskoleforskriften § 42 første ledd krav om at omfanget må være nødvendig ut fra internasjonale krav til yrkesutøvelse, særlige krav til sertifisering eller autorisasjon eller særlige krav i lov eller i medhold av lov. Det er fortsatt to år som er den normale maksimale lengden på en fagskoleutdanning, og departementet foreslår ikke å endre dette.

Departementet foreslår å endre § 4 a for å tydeliggjøre hva departementet kan fastsette i forskrift, og endre ordlyden slik at det blir lik terminologi i hele bestemmelsen.

9.4 Skikkethet og skikkethetsnemnd

9.4.1 Gjeldende rett

Fagskoleloven § 26 regulerer vurderingen av om studenter er skikket for yrket de utdanner seg til. Første ledd gir departementet adgang til å fastsette i forskrift at fagskolene skal vurdere om studentene i bestemte utdanninger skal skikkethetsvurderes. I § 26 femte ledd er departementet gitt adgang til å gi forskrift om vurderingskriterier og saksbehandlingen i saker om skikkethet og klage på vedtak om skikkethet.

9.4.2 Høringsforslaget

Departementet foreslo å endre fagskoleloven § 26 ved å ta ut bestemmelsen om at departementet kan fastsette i forskrift at bestemte utdanninger skal være omfattet av skikkethetsvurdering. Dette innebærer at første ledd kun vil si noe om hva skikkethet er og når skikkethetsvurdering skal foretas. Forslaget til første ledd andre punktum er en forskriftshjemmel for fagskolene til å fastsette

hvilke utdanninger som er omfattet av en skikkethetsvurdering. Videre foreslo departementet å tydeliggjøre forskriftshjemmelen i fagskoleloven § 26 femte ledd som følge av at første ledd er foreslått endret, og presisere at departementet har adgang til å fastsette regler om skikkethetsnemnd i forskrift.

9.4.3 Høringsinstansenes syn

22 høringsinstanser støtter forslaget og 28 har ingen merknader. Det var ingen som kommenterte forslaget utover å si at de støttet det.

9.4.4 Departementets vurdering

Departementet mener det er behov for å samle forskriftshjemlene til departementet om skikkethet i ett ledd for å gjøre loven mer ryddig og enkel å lese. Derfor foreslår departementet å omformulere fagskoleloven § 26 første ledd slik at den kun sier noe om skikkethet og at fagskolene fastsetter i forskrift hvilke utdanninger som er omfattet av skikkethetsvurdering. Departementets hjemmel til å fastsette forskrift blir da regulert bare i femte ledd.

Departementet foreslår også noen språklige endringer i fagskoleloven § 26 første ledd. Videre foreslår departementet å presisere i femte ledd at departementet også kan fastsette regler om skikkethetsnemnd i forskrift.

Se forslag til endringer i § 26 første og femte ledd.

9.5 Falske dokumenter ved søknad om opptak og om godkjenning av utenlandsk utdanning

9.5.1 Gjeldende rett

Fagskoleloven § 7 tredje ledd pålegger den som behandler søknad om generell godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning å politianmelde bruk av falske vitnemål eller andre falske dokumenter. Bestemmelsen sier ikke noe om hvilke konsekvenser bruk av falske dokumenter får for en godkjenningssøknad. Det kan sies å følge av alminnelig forvaltningsrett at slik bruk ikke er lovlig, da en godkjenning gitt på grunnlag av falske dokumenter vil være ugyldig etter forvaltningsloven § 35 og skal annulleres.

Fagskoleloven § 16 a om bruk av falske dokumenter ved opptak til fagskoleutdanninger regulerer i tredje ledd konsekvensene av slik bruk. Fagskolen skal blant annet vurdere en karantene-

tid på inntil ett år. Videre fastsetter bestemmelsen hvem som kan fatte vedtak om inndragning og om karantenetid. Vedtakskompetansen er lagt til styret selv eller klagenemnden ved fagskolene, og det er satt krav til to tredjedels flertall. Det er uklart om dette innebærer at Samordna opptak kan fatte slike vedtak.

9.5.2 Høringsforslaget

Departementet foreslo et nytt tredje ledd i fagskoleloven § 7 om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning for å tydeliggjøre konsekvensene av bruk av falske vitnemål eller andre falske dokumenter eller dokumenter utstedt av falske institusjoner.

Videre foreslo departementet å tydeliggjøre i fagskoleloven § 16 a at et opptak gitt ved bruk av falske dokumenter med videre skal annulleres, og at kravene til hvem som skal fatte slike vedtak og kravet til to tredjedels flertall gjelder når en fagskole behandler slike saker. Forvaltningsorganet med ansvar for det samordnede opptaket fatter slike vedtak på vanlig måte.

Departementet foreslo også et tillegg til fagskoleforskriften § 43 slik at den nasjonale klagenemnda også skal behandle klager over vedtak om inndragning, annullering og karantenetid fra fagskolene, fra Samordna opptak og fra forvaltningsorganet som behandler godkjenning av utenlandsk utdanning etter fagskoleloven § 7 og § 16 a. Departementet tar sikte på å følge opp dette forslaget i tråd med høringsforslaget.

9.5.3 Høringsinstansenes syn

18 høringsinstanser støtter forslagene, de øvrige 32 har ikke uttalt seg.

9.5.4 Departementets vurdering

Departementet mener det er behov for å klargjøre hvilke regler som skal gjelde ved bruk av falske dokumenter med videre ved søknad om generell godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning og ved opptak. Dette er regler som kan få store konsekvenser for den det gjelder, og som derfor må være tydelige. Klare rammer for hva forvaltningsorganene som behandler søknader om generell godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning og søknader i Samordna opptak skal og kan gjøre når en søker bruker falske dokumenter med videre, er viktig for effektiv håndtering av slike saker. Begge disse oppgavene ligger i dag hos Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse.

I dag følger det av § 16 a om opptak at falske dokumenter med videre vil bli inndratt og at det kan gis karantenetid på inntil ett år. Det samme mener departementet bør gjelde når det avdekkes bruk av falske dokumenter med videre ved godkjenning av utenlandsk utdanning etter § 7. Videre mener departementet at det bør presiseres i begge bestemmelsene at vedtak som er fattet på grunnlag av falske dokumenter, skal annulleres.

I § 16 er det stilt krav om at det er styret selv eller klagenemnden med to tredjedels flertall som treffer vedtak om inndragning og vedtak om karantenetid. Departementet mener det er viktig å presisere at dette gjelder i tilfeller der det er fagskolen som behandler saken om bruk av falske dokumenter med videre ved opptak. I tilfeller der slike vedtak fattes i forbindelse med det samordnede opptaket, fattes slike vedtak på vanlig måte av det ansvarlige forvaltningsorganet, i dag Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse.

Departementet foreslår et nytt tredje ledd i § 7 for å tydeliggjøre konsekvensene av å bruke falske vitnemål, andre falske dokumenter eller dokumenter utstedt av falske institusjoner. Departementet foreslår videre å tydeliggjøre i § 16 a at et opptak gitt ved bruk av falske dokumenter med videre skal annulleres, og at kravene til at det er styret selv eller klagenemnden med to tredjedels flertall gjelder når det er en fagskole som behandler slike saker. Forvaltningsorganet med ansvar for det samordnede opptaket fatter slike vedtak på vanlig måte.

Se forslag til § 7 nytt tredje ledd og til endringer i § 16 a tredje ledd.

9.6 Behandling av personopplysninger

9.6.1 Gjeldende rett

Det er ingen regler om fagskolenes behandling av personopplysninger i fagskoleloven i dag. Fagskoleloven § 42 gir behandlingsgrunnlag for en database for statistikk om fagskoleutdanning. Øvrig regulering er fastsatt i fagskoleforskriften.

Fagskoleforskriften § 4 regulerer fagskolenes behandling av personopplysninger.

Fagskolene kan behandle personopplysninger om søkere og studenter når formålet er å ivareta den registrertes rettigheter, eller når det er nødvendig for å utføre skolens oppgaver og plikter etter fagskoleloven.

Videre kan fagskolene behandle opplysninger som er innhentet fra andre når det er nødvendig for formålene som nevnt over. Det gjelder opp-

lysninger om navn, fødsels-/D-nummer, arbeids-erfaring og karakterer fra annen opplæring og utdanning. Opplysningene kan hentes fra offentlige myndigheter, offentlige systemer for vitnemål og statlige, fylkeskommunale og private utdanningsinstitusjoner.

Fagskoler har hjemmel til å behandle personopplysninger om helse, sosiale forhold og andre sensitive opplysninger, dersom studenten selv har gitt opplysningene eller samtykket til at skolen kan innhente dem, når dette er nødvendig for formålene som nevnt over. Typiske opplysninger som kan behandles er for eksempel helseopplysninger i forbindelse med behov for tilrettelegging av eksamen eller undervisning, søknad om permisjon eller tilrettelegging ved graviditet og fødsel med videre. Det er presisert at samtykkekravet ikke gjelder når slike opplysninger er nødvendig for å behandle saker om skikkethet etter fagskoleloven § 26.

Etter fagskoleforskriften § 4 fjerde ledd kan fagskolene benytte automatisert saksbehandling i sine systemer. Den personen som vedtaket retter seg mot, kan kreve at vedtaket overprøves manuelt.

Etter forskriften § 4 femte ledd kan fagskolene motta og behandle politiattester elektronisk i de tilfellene det er krav om at studenten leverer politiattest.

Forskriften § 5 regulerer behandling av personopplysninger i det samordnede opptaket. Etter første ledd kan Samordna opptak behandle personopplysninger om en søker ved behandling av søknad om opptak til fagskoleutdanning i det samordnede opptaket. Andre ledd viser til at andre til fjerde ledd i § 4 i forskriften gjelder tilsvarende for behandling av personopplysninger i det samordnede opptaket.

9.6.2 Høringsforslaget

9.6.2.1 Fagskolenes behandling av personopplysninger

Departementet foreslo å flytte til fagskoleloven reglene i fagskoleforskriften § 4 første ledd, som gir hjemmel for fagskolene til å behandle personopplysninger så langt det er nødvendig for å utføre fagskolens oppgaver etter loven.

Videre foreslo departementet å flytte reglene i fagskoleforskriften § 4 tredje ledd til fagskoleloven, slik at de videreføres med noen justeringer.

Departementet foreslo også en hjemmel til å fastsette forskrift om behandling av personopplysninger i loven.

9.6.2.2 Behandling av personopplysninger i det samordnede opptaket

Departementet foreslo en egen paragraf i fagskoleloven om gjennomføring av studentopptak, og å flytte gjeldende § 16 tredje ledd dit.

Videre foreslo departementet å flytte til loven reglene i forskriften § 5 første ledd og, med noe justering, reglene i forskriften § 5 andre ledd. Disse reglene gir hjemmel for institusjonene til å behandle personopplysninger, inkludert behandling av særlig kategori personopplysninger (helseopplysninger med videre), når formålet er å behandle søknader om opptak i det samordnede opptaket.

Departementet foreslo også en hjemmel til å fastsette forskrift om behandling av personopplysninger i loven.

9.6.3 Høringsinstansenes syn

21 høringsinstanser støtter forslagene, de øvrige 29 har ikke uttalt seg.

9.6.4 Departementets vurdering

9.6.4.1 Fagskolenes behandling av personopplysninger

Departementet foreslår å flytte innholdet i fagskoleforskriften § 4 første og tredje ledd til loven, med noen språklige og strukturelle endringer, samt å gi hjemmel til å fastsette regler i forskrift slik at bestemmelsen gir supplerende rettsgrunnlag til personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav c, for å behandle personopplysninger om søkere og studenter. Rammene for hva fagskolene konkret kan behandle av opplysninger ligger i hva som er nødvendig for å ivareta den registrertes rettigheter eller å utføre skolens oppgaver.

Departementet mener det er behov for å klargjøre regelen om behandling av opplysninger om helse, sosiale forhold og andre sensitive opplysninger. Videre bør ikke ordet «samtykke» brukes fordi det kan forveksles med samtykke som behandlingsgrunnlag etter personvernforordningen. Departementet foreslår derfor å justere disse reglene. Forslaget innebærer å ta inn at det også kan behandles personopplysninger etter artikkel 9 og 10 i personvernforordningen, og vilkårene for slik behandling. Dette vil gi klarere regler, som er bedre i samsvar med personvernforordningen. Henvisningen til personvernforordningen tydeliggjør også at disse reglene utgjør rammen for hva fagskolene kan behandle.

Artikkel 9 omhandler det som kalles særlige kategorier av personopplysninger, i nåværende forskrift § 4 kalt sensitive personopplysninger. Artikkelen 10 regulerer opplysninger om straffedommer og lovovertrædelser.

Departementet foreslår to alternative vilkår for bruk av personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10. For det første kan de behandles dersom den registrerte personen selv har gitt opplysningene eller har gitt tillatelse til å innhente dem. Dette er ofte nødvendig for eksempel ved behandling av søknader om tilrettelegging på grunn av helsemessige forhold. For det andre kan de behandles dersom slike opplysninger er mottatt fra andre enn den registrerte, og det er nødvendig for å behandle saker etter fagskoleloven §§ 25 og 26. Dette vil gjelde blant annet ved vurdering av en students skikkethet og ved bortvisning og utestenging.

Departementet foreslår en hjemmel i loven for departementet til å fastsette forskrift om fagskolenes behandling av personopplysninger. Departementet vurderer det som mer hensiktsmessig at reglene om hvilke typer opplysninger som kan innhentes, og fra hvem, reguleres i forskrift i stedet for lov. Det samme gjelder regulering av automatisert saksbehandling.

Departementet foreslår å ikke videreføre reguleringen av behandlingsgrunnlag for politiattester i fagskoleforskriften § 4 i loven. Fagskolene vil ha behandlingsgrunnlag for personopplysningene i politiattester i den generelle hjemmelen som foreslås, så langt det er lovpålagt at søkere og studenter skal levere politiattester etter bestemmelsene om politiattest i loven og forskriften.

Departementet foreslår å flytte til fagskoleloven reglene i fagskoleforskriften § 4 første ledd om hjemmel for fagskolene til å behandle personopplysninger. Videre foreslår departementet å flytte og videreføre, med litt justering, reglene i forskriften § 4 tredje ledd til loven. Endelig foreslår departementet en hjemmel til å fastsette forskrift om behandling av personopplysninger.

Se forslag til ny § 39 a.

9.6.4.2 *Behandling av personopplysninger i det samordnede opptaket*

Departementet foreslår å flytte deler av innholdet i fagskoleforskriften § 5 om behandling av personopplysninger i det samordnede opptaket, til en egen paragraf i loven. Det foreslås noen språklige og strukturelle endringer, og å gi hjemmel til å fastsette regler i forskrift, slik at bestemmelsen gir supplerende rettsgrunnlag i nasjonal rett etter

personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav c, for å behandle personopplysninger i det samordnede (nasjonale) opptaket etter fagskoleloven § 16 tredje ledd. Rammene for hva den nasjonale opptakstjenesten konkret kan behandle av opplysninger, er begrenset til det som er nødvendig for å gjennomføre opptaket.

Departementet foreslår at adgangen til å behandle personopplysninger etter personvernforordningen artikkel 9 og 10 videreføres ved at den tas inn i denne paragrafen. I opptaket kan det blant annet være relevant å behandle opplysninger om søkerens helse, og i tillegg er det for flere utdanninger nødvendig å levere politiattest. Det skal gjelde samme begrensning som i dag om at disse opplysningene bare kan behandles når de er gitt av søkeren, eller at søkeren har gitt tillatelse til å innhente opplysningene. Departementet mener det er hensiktsmessig å beholde reguleringen av hvilke personopplysninger som kan behandles, om bruk av automatisert saksbehandling, om tilgang og videre bruk med videre, i forskrift. Endringene innebærer ingen realitetsendringer.

Departementet foreslår videre at fagskoleloven § 16 tredje ledd, som gir hjemmel til å fastsette ulike regler om selve opptaket, flyttes inn som første ledd i denne nye paragrafen. Da blir det en samlet paragraf som omhandler regler om gjennomføring av opptak, og § 16 vil bare handle om opptakskrav.

Departementet foreslår en ny paragraf i fagskoleloven om gjennomføring av studentopptak, og å flytte dagens § 16 tredje ledd dit. Disse reglene gir hjemmel for institusjonene til å behandle personopplysninger, inkludert behandling av særlige kategorier av personopplysninger (helseopplysninger med videre), når formålet er å behandle søknader om opptak i det samordnede opptaket. Videre foreslår departementet en hjemmel til å fastsette forskrift om behandling av personopplysninger i loven.

Se forslag til ny § 16 b.

9.7 Skyldkrav ved overtredelsesgebyr

9.7.1 Gjeldende rett

Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr følger av fagskoleloven § 37. Det følger av første ledd at departementet kan ilegge private fagskoler et overtredelsesgebyr hvis en fagskole overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av loven.

Overtredelsesgebyret skal ilegges den som lovens krav retter seg mot i det konkrete tilfellet.

Overtredelsesgebyr kan ilegges foretak. Enkelt personer kan ikke ilegges overtredelsesgebyr etter § 37. Bestemmelsen fastslår uttrykkelig at «overtredelsesgebyr kan ilegges selv om ingen enkeltperson har utvist skyld». Dette innebærer at en institusjon kan bli ilagt overtredelsesgebyr ved brudd på regler gitt i eller i medhold av loven, selv om det ikke er påvist uaktsomhet eller forsett hos eieren eller ansatte. Reglene i forvaltningsloven gjelder ved ilegging av overtredelsesgebyr.

9.7.2 Departementets vurdering

I den nye universitets- og høyskoleloven § 6-9 er det tatt inn vilkår om at institusjonen eller noen som har opptrådd på vegne av institusjonene har utvist forsett eller uaktsomhet. Forslaget bringer reglene i samsvar med reglene i forvaltningsloven om administrativ foretaksstraff. Begrunnelsen for endringen er at slik administrativ foretaksstraff ikke lenger kan ilegges uten skyldkrav etter forvaltningsloven § 26. Forvaltningsloven ble endret i juli 2022 på bakgrunn av dom 28. juni 2018 i stor-kammer i Den europeiske menneskerettsdomstolen i saken G.I.E.M. S.r.l. med flere mot Italia (sak nr. 1828/06, 34163/07 og 19029/11). Dette er nærmere omtalt i Prop. 81 L (2021–2022).

I forvaltningsloven § 46 første ledd er det innført et utgangspunkt om krav til skyld for å ilegge

foretak administrative sanksjoner. Skyldkravet skal være uaktsomhet med mindre noe annet er bestemt i den enkelte særlov. Uaktsomhet skal her forstås som alminnelig (simpel) uaktsomhet. Uaktsomhetskravet kan oppfylles av en eller flere enkeltpersoner som opptrer på vegne av foretaket, inkludert anonyme gjerningspersoner. Ansvarer kan også oppfylles gjennom summen av flere enkeltpersoners adferd (kumulative feil). Dette er nærmere omtalt i Prop. 81 L (2021–2022) punkt 4 til 7.

I særlovgivningen kan det gis regler om et tilnærmet objektivt ansvar etter en konkret vurdering av behovet, og av om et slikt ansvar ligger innenfor de rammene som Den europeiske menneskerettskonvensjonen oppstiller. Departementet ser ingen spesielle grunner til å gjøre unntak i fagskoleloven fra hovedregelen i forvaltningsloven § 46. Departementet mener derfor at det er nødvendig å endre fagskoleloven på dette punktet, slik at regelen om overtredelsesgebyr er i samsvar med forvaltningsloven og den nye universitets- og høyskoleloven. Departementet mener videre at det ikke er nødvendig å høre denne endringen. Departementet foreslår å innføre et krav om alminnelig uaktsomhet for at et foretak skal kunne bli ilagt et overtredelsesgebyr.

Se forslag til § 37 første ledd.

10 Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår i punkt 3 å innføre en mulighet for fagskolene til å søke om institusjonsakkreditering. En utvidelse av ordningen med akkreditering til å inkludere institusjonsakkreditering kan på kort sikt føre til større pågang med søknader fra fagskolene til NOKUT. For NOKUT vil det være mer omfattende å behandle søknader om institusjonsakkreditering enn søknader om akkreditering av enkeltutdanninger og fagområder. I forbindelse med søknadsprosessen for institusjonsakkreditering vil fagskolene trolig trenge betydelig veiledning fra NOKUT. På lengre sikt vil ordningen med institusjonsakkreditering ha en positiv effekt på antallet søknader om akkreditering til behandling hos NOKUT. Samtidig vil økte fullmakter for fagskoler med institusjonsakkreditering innebære at NOKUT må bruke mer ressurser på å føre tilsyn med disse fagskolene. Behandling av søknader om institusjonsakkreditering skal dekkes innenfor NOKUTs driftsbudsjett. Eventuelle behov for endringer i NOKUTs driftsmidler må behandles i forbindelse med de ordinære prosessene for statsbudsjettet.

Fagskolene vil bruke ressurser inn mot arbeidet med søknad om institusjonsakkreditering. Når fagskolene har fått institusjonsakkreditering, vil de kunne spare tid ved at de ikke trenger å søke NOKUT om akkreditering av enkeltutdanninger og vente på svar etter søknadsbehandlingen. Fagskolene vil imidlertid måtte bruke egne ressurser på å akkreditere utdanninger selv. Finansieringssystemet for fagskolene blir vurdert i arbeidet med melding til Stortinget om høyere yrkesfaglig utdanning. I den sammenheng kan det være aktuelt å vurdere eventuelle tilpasninger for finansiering av fagskoler med institusjonsakkreditering.

Departementet foreslår i punkt 4 å endre fagskoleloven slik at departementet kan fastsette forskrift om unntak fra og tilpasninger til loven og forskrifter gitt med hjemmel i loven av hensyn til den enkelte fagskoleutdanning. Dette åpner for unntak fra loven på de områdene der kravene i fagskoleloven ikke er forenlig med den enkelte fagskoles virksomhet. Dette kan for eksempel gjelde en tilbyder som har en nødvendig organisering

som ikke oppfyller kravene i fagskoleloven, slik som Forsvaret. Tiltaket kan føre til at NOKUT får flere søknader om akkreditering av fagskoleutdanninger i første omgang, og på lengre sikt flere søknader om fagområdeakkreditering og institusjonsakkreditering. Tiltaket vil dermed kunne ha både administrative og økonomiske konsekvenser for NOKUT. Eventuelle behov for endringer i NOKUTs driftsmidler må behandles i forbindelse med de ordinære prosessene for statsbudsjettet. Akkreditering av fagskoleutdanning utløser rett til støtte for studenter fra Statens lånekasse for utdanning.

I punkt 5 foreslår departementet at fagskoleloven åpnes for at det i særskilte tilfeller kan fastsettes unntak fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring for å få opptak til en fagskoleutdanning. Omfanget av søkere til fagskoleutdanninger som vil kunne få unntak fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring etter regelen forutsettes å være svært begrenset. Tiltaket vil medføre begrensede økonomiske og administrative konsekvenser for den enkelte fagskole og må dekkes innenfor fagskolens økonomiske rammer.

I punkt 6 foreslår departementet en generell rett til permisjon for å legge til rette for lik praksis mellom de ulike fagskolene ved behandling av permisjonssøknader, og i tillegg lik regulering som for studenter ved universiteter og høyskoler. Departementet antar at forslaget ikke vil medføre vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser for fagskolene.

Departementet foreslår i punkt 7 å lovfeste en rett til å varsle om kritikkverdige forhold og et forbud mot gjengjeldelse. Departementet mener at forslaget ikke vil innebære vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

I punkt 8 om akkreditering og NOKUTs tilsyn og saksbehandlingsregler foreslår departementet å flytte bestemmelser fra forskrift til lov, samt tydeliggjøre gjeldende rett. Videre foreslår departementet enkelte endringer i NOKUTs reaksjonsmuligheter ved akkreditering og tilsyn, og endringene vil kunne medføre en effektivisering av saksbehandlingen hos NOKUT. Disse for-

slagene vil derfor ikke ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Endringene i reglene om falske dokumenter i punkt 9.5 og om behandling av personopplysninger i 9.6 innebærer i hovedsak klargjøring av regelverket og vil ikke ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Forslaget om å innføre et krav om alminnelig uaktsomhet for at et foretak skal kunne bli ilagt et overtredelsesgebyr i punkt 9.7 antar departementet at ikke vil ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Øvrige forslag til endringer i fagskoleloven er av regelteknisk karakter og er ikke ment å endre dagens regler eller praktiseringen av reglene.

11 Merknader til de enkelte bestemmelser

Til § 2 andre ledd

Forslaget til nytt *andre ledd* gir Kongen adgang til å gi forskrift om unntak fra og nødvendig tilpasninger til fagskoleloven. Kongens myndighet kan delegeres videre til det departementet som er ansvarlig for den fagskolen de aktuelle unntakene og tilpasningene skal gjelde for. Hjemmelen åpner også for at det kan gjøres unntak fra og nødvendige tilpasninger til regler i forskrifter til loven.

Hjemmelen er generell og kan brukes blant annet til å fastsette egne regler for opptak for den fagskolen det er aktuelt å gjøre unntak for. Forsvaret har blant annet vist til at de kan ha behov for å stille krav om sikkerhetsklarering av studenter ved opptak og at studentene må være sikkerhetsklarerte gjennom hele studietiden. Dette er noe som vil kunne fastsettes i forskrift med hjemmel i denne bestemmelsen.

Terskelen for å få unntak skal være høy, og det må foreligge særegne forhold ved tilbyderen eller utdanningen det gjelder. Om unntak skal gis vil avhenge av en skjønnsmessig vurdering. Den aktuelle tilbyderen av utdanningen må synliggjøre hvilke regler i loven, og eventuelt også forskrifter, det ikke er mulig å oppfylle. Den må videre vise at utdanningen imøtekommer behovet for kvalifisert arbeidskraft i samfunnet, jf. fagskoleloven § 4 andre ledd. Videre vil lovens formål være styrende for i hvor stor grad det bør åpnes opp for unntak. Se nærmere omtale i punkt 4.

Til § 4 a

Første ledd tredje punktum er endret for å tydeliggjøre at departementet kan fastsette forskrift om vilkår for å opprette fagskoleutdanninger som i innhold og omfang tilsvarende mellom to og tre års utdanning på fulltid. Endringen er ment å hindre at bestemmelsen misforstås og tolkes slik at departementet kan sette krav til omfanget av enkeltutdanninger. Endringen sikrer også lik terminologi i hele bestemmelsen. Se nærmere omtale i punkt 9.3.

Til § 4 b tredje og fjerde ledd

I tredje ledd er det presisert i bokstav a og b at NOKUT også skal være faglig uavhengig ved akkreditering av institusjoner og tilsyn med akkreditererte institusjoner. Dette må ses i sammenheng med innføringen av institusjonsakkreditering. Se nærmere omtale i punkt 3.

Fjerde ledd er nytt, og viderefører dagens § 5 sjette ledd bokstav c i noe justert form. Paragrafen gir hjemmel for departementet til å fastsette forskrift om saksbehandlingsregler for NOKUTs virksomhet. Se nærmere omtale i punkt 8.5.

Til § 5

Første ledd er dagens andre ledd med noen presiseringer. Dagens første ledd flyttes til ny § 5 a. Endringen i definisjonen av akkreditering samsvarer med tilsvarende endring i den nye universitets- og høyskoleloven. Det er ikke gjort noen materielle endringer i definisjonen, men det tydeliggjøres at akkrediteringen er et vedtak. Videre er det presisert at akkrediteringsvilkår kan fastsettes i både lov og forskrift. Se nærmere omtale i punkt 8.2. Det er også tatt inn at NOKUT kan akkreditere utdanninger, fagområder og institusjoner. Dette må ses i sammenheng med innføringen av institusjonsakkreditering. Se nærmere omtale i punkt 3.

Andre ledd er dagens tredje ledd. Det er tatt inn at fullmakten institusjonene med akkreditering for fagområde får, gir dem myndighet til å opprette og endre egne utdanninger. At fagskolene kan legge ned egne utdanninger er tatt ut da dette ikke følger av fullmakten institusjonen får ved akkreditering av fagområde. Loven innebærer ingen begrensninger på adgangen til å legge ned utdanninger, så dette kan fagskoler gjøre uavhengig av type akkreditering og fullmakt.

Tredje ledd er nytt og sier at fagskoler som får institusjonsakkreditering, får fullmakt til å opprette og endre fagskoleutdanninger på alle fagområder. Vilkår for å få institusjonsakkreditering fastsettes i forskrift, se merknad til sjette ledd under. Se nærmere omtale i punkt 3.

Fjerde ledd viderefører fagskoleforskriften § 47 femte ledd og § 48 fjerde ledd, og regulerer søknadskarantene ved avvisning og avslag av søknad om akkreditering. Departementet foreslår at regelen utvides slik at søknadskarantene kan ilegges enhver søknad om akkreditering, samtidig som adgangen begrenses til *særskilte tilfeller*. Endringene medfører at fagskolene ikke vil beslaglegge NOKUTs ressurser unødig før en ny søknad er moden til å bli fremmet. Søknadskarantene må benyttes med varsomhet. Om søknadskarantene skal ilegges i et konkret tilfelle, og hvilke typer søknader den skal omfatte, må vurderes ut fra hva som er et forholdsmessig tiltak. NOKUT må også vurdere når det kan være hensiktsmessig med veiledende tiltak framfor søknadskarantene. Dette gjelder særlig ved søknad fra nye fagskoler. Søknadskaranten kan være på maksimalt to år. Endringen er omtalt i punkt 8.3.

Sjette ledd bokstav c er ny og gir departementet hjemmel til å fastsette vilkår for institusjonsakkreditering i forskrift. Dagens bokstav c har endret ordlyd og er flyttet til ny § 4 b fjerde ledd. Endringen er omtalt i punkt 8.5.

Til § 5 a

Paragrafen er ny, men viderefører i stor grad regler som allerede finnes i fagskoleloven og fagskoleforskriften. Paragrafen er omtalt i punkt 8.6.

Første ledd er en videreføring av dagens § 5 første ledd med enkelte endringer, og gir uttrykk for NOKUTs oppgave med å føre tilsyn med fagskolekvalitetsarbeid og med at fagskoler oppfyller vilkårene for akkreditering. NOKUTs tilsynsmyndighet omfatter alle typer akkreditering, dvs. akkreditering av utdanninger, fagområder og institusjoner, jf. § 5 første ledd fjerde punktum. De øvrige reglene for tilsyn med kvalitetsarbeid og tilsyn med akkreditering er regulert i henholdsvis § 5 b og § 5 c. Se nærmere omtale i punkt 8.6.

Andre ledd viderefører fagskoleforskriften § 53 og regulerer fagskolenes bistands- og opplysningsplikt i forbindelse med tilsyn. Plikten innebærer at fagskolene skal legge til rette for at tilsynet kan utføres. Dette inkluderer å skaffe nødvendig dokumentasjon og gi adgang til lokaler. Plikten er generell i den forstand at den omfatter alle mulige måter å gi tilgang til opplysninger og lokaler på. NOKUT kan kreve å få opplysninger som kan ha betydning for deres vurdering av om fagskolene oppfyller kravene som er fastsatt i, eller med hjemmel i, loven. NOKUT kan også gjennomføre undersøkelser i tilsynsarbeidet.

Konsekvensen av at NOKUT trekker tilbake akkrediteringen av en fagskoleutdanning etter tilsyn, er at fagskolen må legge ned fagskoleutdanningen. Etter *tredje ledd* skal fagskolens styre, i en slik situasjon, iverksette tiltak som skal sikre at studentene ved fagskoleutdanningen som er nedlagt, får gjennomført påbegynt utdanning på en tilfredsstillende måte. Tiltakene skal godkjennes av NOKUT. Dette er en videreføring av dagens regler i fagskoleloven § 5 fjerde ledd andre punktum og fagskoleforskriften § 50 fjerde ledd. Se nærmere omtale i punkt 8.9.

Fjerde ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om NOKUTs tilsyn.

Til § 5 b

Paragrafen er ny, men innebærer delvis en videreføring av gjeldende regler i fagskoleforskriften og regulerer NOKUTs tilsyn med kvalitetsarbeid.

Første ledd er en videreføring av fagskoleforskriften § 49 fjerde ledd første punktum og femte ledd første punktum, og regulerer NOKUTs myndighet til å pålegge retting i forbindelse med tilsyn med kvalitetsarbeid. NOKUT kan pålegge fagskolen å rette mangelfulle forhold innen en gitt frist dersom kvalitetsarbeidet ikke er tilfredsstillende. Det ligger i ordet «kan» at NOKUT må vurdere om fagskolen skal motta et pålegg om retting eller om andre reaksjoner er mer hensiktsmessige. Dette er en endring fra dagens regel, som sier at NOKUT «skal» gi pålegg om retting.

Ved pålegg om retting må NOKUT etter forslaget angi en frist for når forholdene skal være rettet. Utgangspunktet er at denne fristen skal gi fagskolen tilstrekkelig tid til å kunne oppfylle pålegget innen fristen. Hva som er nok tid, må NOKUT avgjøre i det enkelte tilfellet. Dette er en videreføring av gjeldende rett, med unntak av at det ikke lenger er en maksimal lengde på fristen på ett år. Endringen er omtalt i punkt 8.7.

Etter *andre ledd* skal NOKUT føre nytt tilsyn med kvalitetsarbeidet når fristen for å rette forholdene er utløpt. Dersom fagskolen fremdeles ikke har rettet de mangelfulle forholdene, har NOKUT en skjønnsmessig adgang til å frata fagskolen retten til å få behandlet nye søknader om akkreditering. Slik søknadskarantene må benyttes med varsomhet. Om søknadskarantene skal ilegges i et konkret tilfelle, og hvilke typer søknader den skal omfatte, må derfor vurderes ut fra hva som er et forholdsmessig tiltak. Endringen er omtalt i punkt 8.8.

For fagskoler med fagområde- eller institusjonsakkreditering har NOKUT en skjønnsmessig adgang til å trekke tilbake akkrediteringene. Dette innebærer at fagskolen midlertidig mister fullmakten til å opprette nye utdanninger. Det påvirker ikke enkeltutdanningene som allerede er akkreditert. I vurderingen må NOKUT se hen til bruddets art, hvor lang frist fagskolen har hatt til å rette forholdet og hva som er årsaken til at forholdet ikke er rettet innen fristen. NOKUT har adgang til å trekke tilbake institusjonsakkrediteringen og alle fagområdeakkrediteringene som er berørt av de påviste manglene. Se nærmere omtale i punkt 8.9.

NOKUT har også adgang til å trekke tilbake akkrediteringen av berørte fagskoleutdanninger dersom forholdene fortsatt ikke er tilfredsstillende etter et tilsyn med kvalitetsarbeidet. Dette er en reaksjonsmulighet som skal brukes i tilfeller der mangler ved fagskolens kvalitetsarbeid har påvirket kvaliteten i en eller flere utdanninger så negativt at akkrediteringene bør trekkes tilbake. NOKUT må foreta en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle og for hver utdanning og hvert fagområde som er berørt. Det skal være en høy terskel for å trekke tilbake akkrediteringer på grunn av mangler ved kvalitetsarbeidet som ikke er rettet. Se nærmere omtale i punkt 8.9.

Tredje ledd regulerer oppfølgingen av vedtak etter andre ledd. Ettersom det å miste retten til å få behandlet søknader og det å miste akkrediteringer er inngripende vedtak som påvirker fagskoler i stor grad, kan fagskolene kreve et nytt tilsyn med kvalitetsarbeid ett år etter vedtaket. Dersom NOKUT i det nye tilsynet kommer til at forholdene er tilfredsstillende, vil fagskolen igjen få mulighet til å få behandlet nye søknader om akkreditering. Fagskoler som har mistet akkrediteringer etter andre ledd, vil få disse tilbake. Endringene er omtalt i punkt 8.8.

Til § 5 c

Paragrafen er ny og regulerer NOKUTs tilsyn med vilkårene for akkreditering.

Første ledd regulerer NOKUTs myndighet til å fatte vedtak om pålegg om retting av mangelfulle forhold ved tilsyn med om vilkårene for akkreditering er oppfylt. Ved pålegg om retting må NOKUT angi en frist for når forholdene skal være rettet. Fristen skal gi fagskolen tilstrekkelig tid til å kunne oppfylle pålegget. Hva som er nok tid må avgjøres av NOKUT i det enkelte tilfellet. Endringen er omtalt i punkt 8.7. For fagskoler med fagområde- eller institusjonsakkreditering kan

NOKUT, etter en vurdering av forholdene i saken, trekke akkrediteringen for fagområdet eller institusjonen midlertidig tilbake samtidig som det fattes vedtak om pålegg om retting. En slik tilbaketrekking vil også medføre at fagskolen midlertidig mister fullmakten til selv å opprette nye utdanninger. Endringen er omtalt i punkt 8.8.

Etter *andre ledd* første punktum kan NOKUT trekke tilbake akkrediteringen det er ført tilsyn med dersom fristen for å rette forholdene er utløpt og vilkårene som stilles til akkreditering, fortsatt ikke er oppfylt. Dette gjelder både akkrediterte fagskoleutdanninger, fagområder og institusjonsakkreditering. NOKUT må vurdere om det er en forholdsmessig reaksjon å trekke tilbake akkrediteringen. Konsekvensen av at NOKUT trekker tilbake akkrediteringen av en fagskoleutdanning, er at fagskolen må legge ned den aktuelle utdanningen. Dersom det er uforholdsmessig å trekke akkrediteringen tilbake, kan NOKUT etter andre punktum i stedet vedta at fagskolen ikke får behandlet nye søknader om akkreditering (søknadskarantene). Om søknadskarantene skal ilegges i et konkret tilfelle, og hvilke typer søknader den skal omfatte, må derfor vurderes ut fra hva som er et forholdsmessig tiltak. I valg av reaksjon må NOKUT, i tråd med forvaltningsrettslige prinsipper, vurdere hva slags mangel det er snakk om, hvor lang frist fagskolen har hatt til å rette mangelen og hva som er årsaken til at forholdet ikke er rettet innen fristen. Endringen er omtalt i punkt 8.9.

Forslaget er ikke ment å medføre en stor endring i praksis. Det er allerede en klar forventning om at NOKUT trekker tilbake en akkreditering dersom en fagskole ikke har rettet et forhold innen fristen når den har fått anledning til retting. Forholdsmessighetsvurderingen innebærer likevel at NOKUT ikke automatisk skal trekke akkrediteringen tilbake i de tilfellene hvor forholdet som ikke er rettet, ikke er så alvorlig.

Tredje ledd regulerer tilfellene der en fagskole har mistet en akkreditering. Da kan NOKUT i særskilte tilfeller vedta at fagskolen ikke får behandlet nye søknader om akkreditering i inntil to år. Det betyr at søknadskarantene kan ilegges enhver søknad, samtidig som reaksjonen er begrenset til særskilte tilfeller. Terskelen for å legge søknadskarantene i tillegg til tilbaketrekking av akkreditering skal være høy, og søknadskarantene må i slike tilfeller benyttes med varsomhet. Om søknadskarantene skal ilegges i et konkret tilfelle, må derfor vurderes ut fra hva som er et forholdsmessig tiltak. Se nærmere omtale i punkt 8.10.

Til § 7

Forslaget er omtalt i punkt 9.5 og innebærer at det legges til et nytt tredje ledd i paragrafen. Nåværende tredje og fjerde ledd blir fjerde og nytt femte ledd.

Nytt *tredje ledd* regulerer reaksjonene ved bruk av falske dokumenter ved godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning. Falske dokumenter omfatter blant annet falske vitnemål, dokumenter som er utstedt av falske eller ikke-eksisterende institusjoner, vitnemål og annen dokumentasjon på oppnådde resultater som er tilbakekalt fordi resultatene er annullert, og dokumenter med et innhold som ikke er sannferdig eller som er manipulert eller endret.

Første punktum innebærer at myndigheten som godkjenner utdanning, skal avslå godkjenning og inndra dokumentene dersom det ved søknad om godkjenning er brukt falske dokumenter. Plikten til å inndra gjelder i praksis bare i de tilfellene hvor dokumentene er innlevert i papirutgave. For dokumenter som er innlevert digitalt, er det i dag ikke mulig å inndra dokumentene.

For begge reaksjonene er det tilstrekkelig å bevise at dokumenter som ble innlevert som grunnlag for søknaden, er falske. Det stilles ikke krav til subjektiv skyld, da reaksjonene har som formål å avverge at falske dokumenter eller utdanning på falskt grunnlag benyttes videre i samfunnet.

Andre punktum regulerer at det kan fastsettes en karantetid på inntil ett år. Heller ikke her er det krav til subjektiv skyld. Det er søkeren som må holdes ansvarlig for at korrekt og sannferdig dokumentasjon blir brukt, og det stilles derfor høyt aktsomhetskrav i disse situasjonene. Lengden av karantenetiden fastsettes ut fra en vurdering av alvorlighetsgraden av opptreden til vedkommende og omstendighetene ellers. Konsekvensen av karantene er at innsendte søknader ikke behandles.

Dersom det allerede er gitt en godkjenning basert på falske vitnemål mv., skal denne annulleres, jf. *tredje punktum*. Denne plikten til omgjøring følger av prinsippet i forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

Fjerde punktum presiserer at det er departementet eller et særskilt klageorgan oppnevnt av departementet som er klageinstans, jf. § 20 femte ledd.

Til § 15

Paragrafen er omtalt i punkt 7 og innebærer at det legges til et nytt *sjettede ledd*. Dagens sjettede ledd blir nytt sjuende ledd.

Nytt *sjettede ledd* presiserer i første punktum at en student har rett til å varsle om kritikkverdige forhold ved fagskolen. Uttrykket «kritikkverdige forhold» skal, så langt det passer, forstås likt som i arbeidsmiljøloven § 2 A-1 andre ledd. Uttrykket er nærmere omtalt i forarbeidene til arbeidsmiljøloven, se Prop. 74 L (2018–2019) punkt 8. Her vises det til at åpenbare kritikkverdige forhold er forhold som er straffbare, eller forhold som på annen måte er brudd på lovparagrafer. Det kan også gjelde ulike former for diskriminering eller trakassering. Paragrafen omfatter ikke forhold som studenten mener er kritikkverdige ut fra sin egen politiske eller etiske overbevisning.

Andre punktum presiserer at studenter som varsler, også skal vernes mot gjengjeldelse. Bestemmelsen legger ned et forbud mot gjengjeldelse og gjelder enhver ugunstig behandling som er en følge av, eller reaksjon på, varsling. Formaliserte negative reaksjoner som følge av en ytring fra studenten, vil også innebære et inngrep i yttringsfriheten nedfelt i Grunnloven § 100 tredje ledd, jf. Ot.prp. nr. 84 (2005–2006) punkt 4.4. Imidlertid utelukker ikke fagskoleloven § 15 at fagskolen kommer med motytringer. Det må likevel trekkes en grense mot motytringer og reaksjoner som har karakter av gjengjeldelse.

Til § 16

Paragrafen er omtalt i punkt 5.

Tredje ledd gir hjemmel for departementet til å fastsette regler i forskrift om dispensasjon fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring i særskilte tilfeller. Regelen er ment å forhindre åpenbart urimelig behandling av enkelt-søkere. Hjemmelen vil kunne anvendes på tilfeller hvor helt spesielle hensyn gjør seg gjeldende. Fagskolene skal gjøre en konkret vurdering av søkerens kvalifikasjoner i forhold til utdanningen vedkommende har søkt opptak til.

Til § 16 a

Paragrafen er omtalt i punkt 9.5 og innebærer endringer i tredje ledd.

Det legges til et nytt *andre punktum*, som presiserer at et allerede gitt opptak som er oppnådd ved bruk av falske vitnemål med videre, skal annulleres. Å annullere et opptak innebærer

at søkeren mister studieretten. I *tredje punktum* tydeliggjøres det at kravet om at det er styret selv eller fagskolens klagenemnd som skal fatte vedtak om inndragning og vedtak om karantenedid, gjelder når opptaket har skjedd ved fagskolen. Forvaltningsorganet med ansvar for det samordnede opptaket fatter slike vedtak på vanlig måte.

Til § 16 b

Paragrafen er ny, men viderefører i stor grad bestemmelser i gjeldende fagskolelov og -forskrift. Forslaget er omtalt i punkt 9.6.

Første ledd er en videreføring av § 16 tredje ledd, med mindre språklige endringer. Den gir departementet hjemmel til å fastsette forskrift om en nasjonal samordning av opptaket til fagskolestudier, og om nasjonale opptaksregler, blant annet om opptaksgrunnlag, rangering av søkere og klagebehandling.

Andre ledd viderefører deler av dagens fagskoleforskrift § 5, med noen språklige endringer, og fastslår at den nasjonale opptakstjenesten kan behandle personopplysninger om en søker når det er nødvendig for å behandle en søknad om opptak. Personopplysninger som er nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, kan behandles så langt det er nødvendig for å behandle en søknad om opptak. Personopplysninger nevnt i artikkel 9 er opplysninger om blant annet rase, etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, religion og helse. Personopplysninger nevnt i artikkel 10 er opplysninger om blant annet straffedommer og lovovertridelser, og er særlig aktuelle å behandle i forbindelse med krav om politiattest, jf. fagskoleloven § 27. Opplysninger som nevnt i artikkel 9 og 10 kan bare behandles når den registrerte har gitt opplysningene selv eller tillatelse til at den nasjonale opptakstjenesten kan innhente dem.

Endringen i § 39 a medfører at fagskolene er gitt supplerende rettsgrunnlag for å behandle personopplysninger ved opptak ved fagskolene. Som ledd i det felles opptakssystemet, og som en viktig del av en effektiv vurdering av søknader som ofte gjelder for studieplasser hos flere utdanningssteder, behandler fagskolene opptaks-søknader for hverandre.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å fastsette forskrift om behandling av personopplysninger ved gjennomføring av opptaket.

Til § 17

Paragrafen er omtalt i punkt 9.2.

Andre ledd oppheves, som følge av at innholdet foreslås flyttet til ny § 17 a første ledd.

Nåværende *tredje ledd* blir andre ledd.

Til § 17 a

Paragrafen er ny, men er i all hovedsak en videreføring av regler i gjeldende fagskolelov og -forskrift. Forslaget er omtalt i punkt 9.2.

Første ledd første punktum er en videreføring av gjeldende § 17 andre ledd første punktum i fagskoleloven. *Andre punktum* er en videreføring av fagskoleforskriften § 39 første ledd første punktum. *Tredje punktum* viderefører § 39 første ledd andre punktum, og også den tilsvarende bestemmelsen i fagskoleloven § 17 andre ledd andre punktum.

Andre ledd er en videreføring av fagskoleforskriften § 39 andre ledd.

Tredje ledd er en videreføring av fagskoleforskriften § 39 tredje ledd.

Til § 26

Paragrafen er omtalt i punkt 9.4.

Første ledd sier noe om hva skikkethet er og når skikkethetsvurdering skal foretas. Dagens første ledd andre punktum videreføres i forslag til nytt første ledd. Nytt første ledd gir fagskolen kompetanse til å fastsette forskrift om hvilke utdanninger som omfattes av skikkethetsvurdering. Denne kompetansen må sees i sammenheng med departementets kompetanse til å fastsette forskrift om skikkethetsvurdering.

Femte ledd viderefører dagens forskriftshjemmel i noe endret språkdrakt og presiserer at departementet har adgang til å fastsette regler om skikkethetsnemnd i forskrift.

Til § 28

Forslaget innebærer en strukturendring i dagens første ledd, som er omtalt i punkt 6. Forslaget innebærer at første ledd deles i to, og nåværende andre og tredje ledd blir tredje ledd og nytt fjerde ledd.

Første ledd viderefører § 28 første ledd tredje til femte punktum med noen språklige endringer. I andre punktum er «En student som blir far» byttet ut med «Barnets andre forelder» slik at regelen er kjønnsnøytral. Ordlyden i forskriftshjemmelen er også justert noe, uten at det medfører en innholdsending.

Andre ledd viderefører § 28 første ledd første, andre og siste punktum. Innholdet videreføres

uendret med en språklig justering i form av at «studiene» erstattes med «utdanningen».

Omstruktureringen av første ledd fra ett til to ledd innebærer at nåværende andre og tredje ledd blir *tredje ledd* og nytt *fjerde ledd*.

Til § 28 a

Paragrafen er omtalt i punkt 6, og er ny.

Første ledd første punktum innebærer at studenter har rett til permisjon når de er i militærtjeneste etter forvarsloven § 17, når de har verv i studentpolitiske eller folkevalgte organer, og når det foreligger særlige grunner. Særlige grunner kan for eksempel være at toppidrettsutøvere eller kunstnere har behov for permisjon ved deltagelse på arrangement på nasjonalt eller internasjonalt nivå. Permisjoner kan ikke føre til en reduksjon av de faglige kravene som stilles i det enkelte studiet.

Permisjonen skal gis så lenge behovet tilsier det, jf. første ledd andre punktum. Det er opp til fagskolene å vurdere om det foreligger særlige grunner for permisjon og å vurdere hvor lang permisjon det er behov for. Studenten må videre kunne dokumentere permisjonsgrunnlaget. Retten til permisjon gjelder fra studenten har fått opptak til det aktuelle studiet.

Andre ledd sier at studentene fortsatt skal ha studierett i permisjonsperioden og innebærer blant annet at de kan benytte seg av tilbud som helsetjenester, barnehageplass, studentleilighet med mer i regi av samskipnaden under forutsetning av at de har betalt semesteravgift til student-samskipnaden. Studierett gir også rett til å delta i undervisning, veiledning, tilgang til læringsplattform og vurdering i samsvar med studieplan og emnebeskrivelser som inngår i studiet.

Andre ledd sier også at studenten i permisjonsperioden skal ha rett til å gå opp til eksamen. Dette innebærer ikke at det gjøres unntak fra vilkårene som er satt for å gå opp til eksamen. Der som fagskolen har stilt krav om obligatoriske aktiviteter, og studenten ikke får oppfylt disse på grunn av permisjonen, har ikke studenten rett til å gå opp til eksamen. Studenten vil imidlertid fremdeles ha studierett og vil kunne gå opp til eksamen senere når de obligatoriske aktivitetene er gjennomført. Permisjon kan dermed føre til at studenten blir forsinket.

Etter *tredje ledd* kan fagskolene fastsette utfyllende regler til loven i egen forskrift. I forskrift kan det blant annet fastsettes regler om permisjonens lengde. Studentenes rettigheter etter første og andre ledd kan ikke innskrenkes i forskrift. Studentene kan derimot gis rett til per-

misjon i flere tilfeller enn det som følger av første ledd. Dersom en fagskole gir rett til permisjon utover det som følger av første ledd, er det opp til fagskolen å sette vilkår når det gjelder å beholde studieretten og retten til å gå opp til eksamen. Fagskolen må sørge for å gi studenten tilstrekkelig veiledning slik at studenten forstår konsekvensene av å benytte seg av en innvilget permisjon.

Til § 37 første ledd:

Paragrafen er omtalt i punkt 9.7.

Overtredelsesgebyret skal ilegges den som lovens krav retter seg mot i det konkrete tilfellet. Det er et vilkår for å kunne ilegge overtredelsesgebyr at institusjonen eller noen som opptrer på vegne av institusjonen, forsettlig eller grovt uaktsomt overtrer reglene. Forvaltningsloven § 46 gjelder for bruk av overtredelsesgebyr etter denne paragrafen. Det er ikke adgang til å ilegge enkeltpersoner overtredelsesgebyr etter denne paragrafen.

Skyldkravet kan oppfylles av én eller flere enkeltpersoner som opptrer på vegne av institusjonen, inkludert anonyme gjerningspersoner. Skyldkravet kan også oppfylles gjennom summen av flere enkeltpersoners adferd, såkalt kumulative feil. Se nærmere om skyldkravet ved administrativ foretaksstraff i Prop. 81 L (2021–2022) merknaden til forvaltningsloven § 46 og punkt 6.4.

Til § 39 a

Paragrafen er ny, men viderefører i stor grad regler i gjeldende fagskoleforskrift. Forslaget er omtalt i punkt 9.6.

Første ledd viderefører fagskoleforskriften § 4 første og tredje ledd med enkelte språklige endringer.

Første ledd første punktum gir et supplerende rettsgrunnlag for at fagskoler kan behandle personopplysninger om søkere og studenter. Behandlingen av personopplysninger generelt reguleres ellers av personopplysningsloven og personvernforordningen. Formålet med regelverket er å beskytte den registrerte mot at personvernet blir krenket gjennom behandlingen av personopplysninger om vedkommende. Med «personopplysninger» menes opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson. Opplysningene kan behandles når det er nødvendig for å utføre oppgaver etter fagskoleloven.

Første ledd andre punktum gir supplerende rettsgrunnlag for å behandle personopplysninger

som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10. Opplysninger som nevnt i artikkel 9 er personopplysninger om blant annet rase, etnisk opprinnelse, politisk oppfatning, religion og helse. Opplysninger som nevnt i artikkel 10 er personopplysninger om blant annet straffedommer og lovovertrедelser. Det er to alternative vilkår for når fagskolene kan behandle denne typen personopplysninger. For det første kan det gjøres når det er nødvendig for å behandle saker knyttet til adferd og reaksjoner etter §§ 25 og 26. Det andre alternativet, at søkeren eller studenten selv har gitt opplysningene eller gitt tillatelse til at de kan innhentes, er særlig aktuelt ved søknader om for

eksempel tilrettelegging. I slike saker kan det blant annet forekomme helseopplysninger.

Andre ledd gir hjemmel for at departementet kan gi forskrift om fagskolenes behandling av personopplysninger.

Kunnskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i fagskoleloven (institusjonsakkreditering for fagskoler mv.).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i fagskoleloven (institusjonsakkreditering for fagskoler mv.) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i fagskoleloven (institusjonsakkreditering for fagskoler mv.)

I

I lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning gjøres følgende endringer:

§ 2 nytt andre ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om unntak fra og nødvendige tilpasninger til lovens regler for enkelte institusjoner som tilbyr fagskoleutdanning.

§ 4 a første ledd tredje punktum skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om *vilkår for å opprette utdanning som i innhold og omfang tilsvarer mellom to og tre års utdanning på fulltid.*

§ 5 skal lyde:

§ 5 *Akkreditering og kvalitetssikring*

Akkreditering er *et vedtak basert på en faglig vurdering av om en fagskole eller en fagskoleutdanning oppfyller vilkår gitt i eller med hjemmel i denne loven.* Akkreditering er et vilkår for å kunne tilby fagskoleutdanning. Akkreditert fagskoleutdanning skal være i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. *NOKUT kan akkreditere utdanninger, fagområder og institusjoner.*

Fagskoler som får akkreditering for fagområde, har fullmakt til selv å opprette og *endre* fagskoleutdanninger innenfor disse fagområdene.

Fagskoler som får institusjonsakkreditering, har fullmakt til selv å opprette og endre fagskoleutdanninger på alle fagområder.

Dersom NOKUT avviser eller avslår en søknad om akkreditering, kan NOKUT i særskilte tilfeller bestemme at fagskolen mister retten til å få behandlet søknader om akkreditering i inntil to år.

Fagskoler skal ha tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring. Studentevalueringer skal inngå i disse systemene.

Departementet gir forskrift om

- a. vilkår for akkreditering av fagskoleutdanning
- b. vilkår for akkreditering av fagområde
- c. *vilkår for institusjonsakkreditering*
- d. krav til kvalitetssikringssystemer og kvalitetsarbeid.

Ny § 5 a skal lyde:

§ 5 a *Tilsynsmyndighet og fagskolenes ansvar ved tilsyn*

NOKUT skal føre tilsyn med fagskolars kvalitetsarbeid og med at fagskoler oppfyller vilkårene for akkreditering.

Fagskoler skal legge til rette for at NOKUT skal kunne utføre tilsyn. NOKUT kan kreve nødvendige og relevante opplysninger og redegjørelser for å kunne utføre tilsyn.

Fagskolens styre skal iverksette tiltak for å sikre at de berørte studentene ved en fagskoleutdanning som blir nedlagt etter tilsyn, får gjennomført påbegynt utdanning på en tilfredsstillende måte. Tiltakene skal være godkjent av NOKUT.

Departementet kan gi forskrift om NOKUTs tilsyn.

Ny § 5 b skal lyde:

§ 5 b *Tilsyn med kvalitetsarbeid*

Ved tilsyn med fagskolens kvalitetsarbeid kan NOKUT pålegge fagskolen å rette opp forhold innen en gitt frist dersom kvalitetsarbeidet ikke er tilfredsstillende.

Dersom forholdene fortsatt ikke er tilfredsstillende etter fristens utløp, kan NOKUT etter nytt tilsyn vedta at fagskolen ikke får behandlet nye søknader om akkreditering. NOKUT kan også trekke tilbake institusjonsakkrediteringen eller akkreditering av berørte fagområder og fagskoleutdanninger.

Fagskolen kan kreve et nytt tilsyn med kvalitetsarbeidet ett år etter at vedtaket etter andre ledd ble fattet. Dersom NOKUT i tilsynet kommer til at forholdene er tilfredsstillende får fagskolen tilbake akkrediteringene og kan igjen få behandlet søknad om akkreditering.

Ny § 5 c skal lyde:

§ 5 c *Tilsyn med akkreditering*

Ved tilsyn med om vilkårene for akkreditering er oppfylt, kan NOKUT pålegge fagskolen å rette mangelfulle forhold innen en gitt frist. For fag-

skoler med fagområde- eller institusjonsakkreditering, kan NOKUT samtidig vedta at akkrediteringen midlertidig trekkes tilbake.

Dersom fristen for å rette forholdene er utløpt, og vilkårene fortsatt ikke er oppfylt, kan NOKUT etter nytt tilsyn trekke tilbake akkrediteringen. Dersom NOKUT vurderer at det er uforholdsmessig å trekke tilbake akkrediteringen, kan NOKUT i stedet vedta at fagskolen ikke får behandlet søknader om akkreditering i inntil ett år.

Dersom en fagskole fratras en akkreditering etter denne paragrafen, kan NOKUT i særskilte tilfeller vedta at fagskolen ikke får behandlet nye søknader om akkreditering i inntil to år.

§ 7 nytt tredje ledd skal lyde:

Den som har søkt om godkjenning ved å bruke falske vitnemål, andre falske dokumenter eller dokumenter utstedt av falske institusjoner, skal få dokumentene inndratt og skal ikke få godkjent utdanningen. Det kan gis en karantenetid i inntil ett år. En godkjenning som er gitt på grunnlag av dokumenter som nevnt i første punktum, skal annulleres. Departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av departementet, jf. § 20 femte ledd, er klageinstans.

Nåværende tredje og fjerde ledd blir fjerde og nytt femte ledd.

§ 15 nytt sjette ledd skal lyde:

En student har rett til å varsle om kritikkverdige forhold ved fagskolen. Gjengjeldelse mot studenten som varsler, er forbudt.

Nåværende sjetted ledd blir nytt sjuende ledd.

§ 16 overskriften skal lyde:

§ 16 *Opptaksgrunnlag*

§ 16 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om at fagskolene i særskilte tilfeller kan gi dispensasjon fra kravet om fullført og bestått videregående opplæring ved opptak til en utdanning, dersom søkerne har de nødvendige faglige forutsetningene for den aktuelle utdanningen.

§ 16 a tredje ledd skal lyde:

Den som har søkt opptak til utdanning etter § 16 ved bruk av falske vitnemål eller andre falske dokumenter eller dokumenter utstedt av falske institusjoner, skal få dokumentene inndratt og skal ikke gis opptak til utdanning ved fagskolen i

inntil ett år. *Et opptak som er gitt på grunnlag av dokumenter som nevnt i første punktum, skal annulleres.* Vedtak om inndragning og vedtak om karantenetid ved en fagskole skal treffes av styret selv eller institusjonens klagenemnd med to tredjedels flertall. Departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av departementet, jf. § 20 femte ledd, er klageinstans.

Ny § 16 b skal lyde:

§ 16 b *Gjennomføring av opptak*

Departementet kan gi forskrift om en nasjonal samordning av opptaket til utdanninger ved fagskoler, og om nasjonale opptaksregler, blant annet om opptaksgrunnlag, rangering av søkerne og klagebehandling.

Den nasjonale opptakstjenesten kan behandle personopplysninger om en søker når det er nødvendig for å behandle en søknad om opptak. Personopplysninger som er nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10, kan behandles dersom den registrerte har gitt opplysningene eller tillatelse til å innhente dem.

Departementet kan gi forskrift om behandlingen av personopplysninger ved gjennomføring av opptak, blant annet om formålet med behandlingen, om behandlingsansvar, om hvilke personopplysninger som kan behandles, om bruk av automatiserte avgjørelser og om adgangen til innhenting, viderebehandling, utlevering og tilgang til personopplysninger.

§ 17 andre ledd oppheves. Nåværende tredje ledd blir andre ledd.

Ny § 17 a skal lyde:

§ 17 a *Studiepoeng*

Studiepoeng er en betegnelse på læringsutbytte og normert studietid. Det gis 60 studiepoeng for læringsutbytte oppnådd på bakgrunn av tilsvarende ett års bestått fagskoleutdanning på heltid. Ett års fagskoleutdanning på heltid tilsvarer normalt ti måneder.

Dersom fagskoleutdanningen er inndelt i emner, skal hvert emne tildeles studiepoeng etter den relative vekten det har i arbeidsbelastning for studentene og læringsutbytte innenfor utdanningen. Studiepoeng skal brukes ved vurdering av godskrivning av utdanning mellom fagskoler og i karakterutskrifter for gjennomførte emner fra fagskoleutdanning.

Antallet oppnådde studiepoeng skal fremgå av vitnemål og annen dokumentasjon for fullført fagskoleutdanning.

§ 26 første ledd skal lyde:

Fagskolen skal gjennom hele utdanningen gjøre en løpende skikkethetsvurdering av alle studenter som er omfattet av kravet om slik vurdering. Fagskolen fastsetter i forskrift hvilke utdanninger som er omfattet av skikkethetsvurdering. En skikkethetsvurdering skal vise om en student har de nødvendige forutsetningene for å kunne utøve et yrke.

§ 26 femte ledd skal lyde:

Departementet gir forskrift om skikkethetsvurdering, blant annet om kriterier for vurderingen, saksbehandlingen og om skikkethetsnemnd.

§ 28 første og andre ledd skal lyde:

En gravid student har rett til utsatt eksamen hvis eksamensdatoen er i perioden mellom tre uker før fastsatt termin dato og seks uker etter fødsel. *Barnets andre forelder* har rett til utsatt eksamen hvis eksamensdatoen er innenfor to uker etter fødselen. Departementet kan gi *forskrift* om rett til utsatt eksamen på grunn av fødsel.

En student som får barn under *utdanningen*, har rett til permisjon fra *utdanningen* under svangerskapet og til omsorg for barn. I permisjonsperioden har studenten fortsatt status som student ved fagskolen og har rett til å gjenoppta utdanningen på samme nivå som før permisjonen. Bestemmelsene i arbeidsmiljøloven §§ 12-1 til 12-5 og § 12-7 gjelder så langt de passer.

Nåværende andre og tredje ledd blir tredje og nytt fjerde ledd.

Ny § 28 a skal lyde:

§ 28 a *Permisjon fra utdanning*

Studenter har rett til permisjon fra utdanningen når de er i tjeneste etter forsvarsloven § 17, når de har verv i studentpolitiske eller folkevalgte organer, og når det foreligger andre særlige grunner. Studentene skal få permisjon så lenge behovet tilsier det, og behovet må kunne dokumenteres.

I permisjonsperioden har studenten fortsatt studierett og rett til å gå opp til eksamen ved fagskolen.

Fagskolene kan gi forskrift om permisjon.

§ 37 første ledd skal lyde:

Departementet kan ilegge private fagskoler overtredelsesgebyr dersom fagskolen eller noen som opptrer på vegne av fagskolen, forsettlig eller uaktsomt overtrer regler som er fastsatt i eller med hjemmel i denne loven.

Ny § 39 a skal lyde:

§ 39 a *Fagskolenes behandling av personopplysninger*

Fagskolene kan behandle personopplysninger om søkere og studenter når det er nødvendig for å utføre oppgaver etter denne loven. Fagskolene kan behandle personopplysninger som er nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10 dersom det er nødvendig for å behandle saker etter §§ 25 og 26, eller den registrerte har gitt opplysningene eller tillatelse til å innhente dem.

Departementet kan gi forskrift om fagskolenes behandling av personopplysninger, blant annet om formålet med behandlingen, hvilke personopplysninger som kan behandles, bruk av automatiserte avgjørelser og om innhenting, viderebehandling, utlevering og tilgang til personopplysninger.

II

I lov 8. mars 2024 nr. 9 om universiteter og høyskoler § 17-4 nr. 3 skal fagskoleloven § 4 b tredje og nytt fjerde ledd lyde:

NOKUT er faglig uavhengig i følgende oppgaver:

- a. akkreditering av *institusjoner*, fagområder og fagskoleutdanninger
- b. tilsyn med akkrediterte *institusjoner*, fagområder og fagskoleutdanninger
- c. evalueringer for å vurdere kvaliteten i høyere yrkesfaglig utdanning.

Departementet kan fastsette forskrift om saksbehandlingsregler for NOKUTs virksomhet.

III

Loven del I gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de ulike bestemmelsene skal begynne å gjelde til ulik tid.

Loven del II begynner å gjelde straks.

